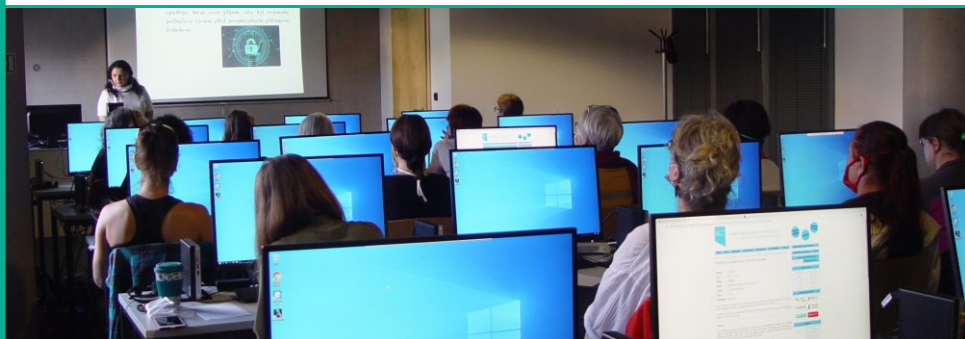

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

U NÁS

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

Cesta za vzděláním vede přes knihovnu

KONTAKTY

Studijní a vědecká knihovna,
Hradecká 1250, 500 03 Hradec Králové

Telefonní ústředna: 494 946 200
Reditelství: 205
Public relations: 203
Oddělení služeb knihovnám: 224
Meziknihovní služba: 219

OBSAH ČÍSLA

Na slovíčko	
Vzdělání, vzdělání všechny smutky zahání...	3
Šumné knihovny	
Pro šumné knihovny je tu nová soutěž	4
Rekonstrukce knihovny v Kostelci nad Orlicí 2021	5
Naše téma	
Cesta za vzděláním vede přes knihovnu	6
Rozvoj školních knihoven v ORP Ostrava v rámci projektu místního akčního plánování	7
Regionální vzdělávací centrum v SVK HK, tak trochu zapomenuté výročí	9
Je učít knihovníky za trest?!	13
Prostory a vybavení knihoven	
Regál, stůl a židle už dnes nestačí	14
Knihovna jako obývací vesnice	16
Nové trendy	
Kreativní 3D dílna v KMHK	19
Zaujalo nás	
Pamětní deska Bohuslava Horáka	21
Česko-polská knihovna a knihostrom v obci Orlické Záhoří	24
Trocha odbornosti	
Vzdělávání knihovníků a další ukazatele výkonů pod lupou	26
Průzkum mezi uživateli Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové z řad vysokoškolských studentů	28
Stalo se	
Ohlédnutí za Festivalem školní četby 2021	30
Jaký svět přijme za vlastní vaše dítě?	32
Každý z nás může změnit svět k lepšímu	34
Doporučujeme do vašich fondů	
Standard pro postupy rekonstrukce knihoven	36
Reportáž ze křtu knihy Pozpátku	37
Poklady knihovních fondů	
Graduál – poklad třebechovického muzea	39
Kdo je	
Adéla Kohoutková (* 1984)	40
Tipy a náměty	
Nová hra Salon republiky aneb Skryté příběhy konečné v Hradci Králové	42
Obálka:	
Cesta za vzděláním vede přes knihovnu Knihovny podporují čtenářství dětí a mládeže – sborník Královéhradecké knihovnické konference (e-kniha)	
Foto nad Do čísla přispěli:	
Výstup z 3D tiskárny v Knihovně města Hradec Králové	
Zvláštní přílohy:	
Autorský rejstřík 2021	
Fotografie použité v tomto čísle jsou z archivů jednotlivých knihoven nebo z jejich webových stránek.	

NA SLOVÍČKO

Vzdělání, vzdělání všechny smutky zahání...

Petra Řoutilová

Milé knihovnice, milí knihovníci,

„Cesta za vzděláním vede přes knihovnu.“ To je motto nové regionální knihovnické kampaně pro rok 2022. Tedy i ve zpravodaji se zaměříme právě na vzdělávání v knihovnách. A na jaká témata se letos můžete konkrétně těšit? V jarním čísle to bude vzdělávání knihovníků, v letním vzdělávání znevýhodněných uživatelů, v podzimním se dočtete o vzdělávání seniorů či dospělých a před Vánoci se podíváme na vzdělávání dětí. Dá se tedy říci, že rozhodně bude o čem psát.

Garantem kampaně je Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. Úvod ke kampani si můžete přečíst v článku Bohdany Hladíkové v rubrice **Naše téma**. Ve stejné rubrice se nachází i článek ředitelky SVK HK Evy Svobodové o *Regionálním vzdělávacím centru v SVK HK a jeho tak trochu zapomenutém výročí*. Za vzděláváním si odskočíme i trochu mimo náš kraj, a to konkrétně do Ostravy, kde v rámci projektu místního akčního plánování probíhá *Rozvoj školních knihoven v ORP Ostrava*. Zajímavý pohled na nás knihovníky přináší článek Vandy Vaníčkové *Je učít knihovníky za trest?! Co myslíte? Je? Podívejte se do rubriky Naše téma*. ☺

Tím téma vzdělávání ovšem nekončí. V rubrice **Trocha odbornosti** se můžete podívat na druhou část článku Evy Semrádové o změnách v evidenci činnosti knihoven – *Vzdělávání knihovníků a další ukazatele výkonů pod lupou*.

Novinkou letošního roku je soutěž pro knihovny v malých obcích Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Vítězná knihovna získá

titul Knihovna roku Královéhradeckého kraje a finanční odměnu 50 000 Kč. Organizací je pověřena SVK HK ve spolupráci se SKIP. Nominační je možné podávat do 15. března 2022. Bližší informace naleznete v rubrice **Šumné knihovny** v článku Evy Semrádové *Pro šumné knihovny je tu nová soutěž*.

I v letošním roce bude dále pokračovat rubrika **Prostory a vybavení knihoven**. V aktuálním čísle se vám v rozhovoru s paní knihovnicí Lenkou Drechslerovou představí prostory Obecní knihovny v Rapotíně, jež se stala v roce 2021 knihovnou roku. Druhou knihovnou, kde mají reprezentativní prostory a vybavení, je Obecní knihovna ve Statenicích, která loni získala v soutěži Knihovna roku hlavní cenu v kategorii Základní knihovna.

Nové trendy vás zavedou do Knihovny města Hradec Králové za jejich novou 3D dílnou.

To, že regionální kampaně mají smysl, dokazuje článek Jany Žárské *Pamětní deska Bohuslava Horáka*. Počáteční inspirací totiž byla kampaň zaměřená na regionální osobnosti v roce 2020. Článek o hledání regionální osobnosti a následném slavnostním odhalení pamětní desky manželky Milady Horákové Bohuslava Horáka, rodáka z Černilova, si můžete přečíst v rubrice **Zaujalo nás**.

Rubrika **Kdo je** bude tento rok představovat především nové ředitelky, ředitele či vedoucí knihoven. Cyklus odstartuje vedoucí Štolbovy městské knihovny v Nechanicích Adéla Kohoutková. Rozhovor s ní udělala Vanda Vaníčková, takže se rozhodně máte na co těšit.

Za celou redakci vám přeji hezké jarní dny s naším zpravodajem.

Pro šumné knihovny je tu nová soutěž

Eva Semrádová

V roce 2022 se budou knihovny v malých obcích poprvé ucházet o titul Knihovna roku Královéhradeckého kraje podle pravidel, která schválila Rada Královéhradeckého kraje v říjnu 2021. Ocenění získají knihovny, které prokážou své kvality v soutěži. Organizací soutěže byla pověřena Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, spolupracující organizací se stal Svaz knihovníků a informačních pracovníků východních Čech.

Cíl soutěže

Cílem soutěže je propagovat moderní knihovny na vesnicích a v malých městech, které nabízejí příjemné prostředí, kvalitní služby pro čtenáře a pestrou nabídku vzdělávacích a kulturních aktivit zaměřenou na místní komunitu. Soutěžící knihovny jsou pro ostatní knihovny příkladem dobré praxe a ocenění by mělo být i povzbuzením pro knihovníky v jejich další práci.

Okruh soutěžících

Soutěžít mohou knihovny profesionální i neprofesionální, ale knihovna by měla být spravována knihovníkem do 1 pracovního úvazku a působit v obci, která má vesnický charakter. Knihovny působící v malých městech se mohou hlásit i do soutěže Městská knihovna roku, ale v daném roce mohou být nominovány pouze do jedné ze soutěží. Celkový počet soutěžících knihoven je maximálně šest. Za každý okres může v daném roce nominaci získat nejvýše jedna knihovna a další soutěžící knihovnou je ta, která byla oceněna v soutěži Vesnice roku. Soutěžící knihovnou nominuje do soutěže její pověřená knihovna.

Způsob vyhodnocení

Východiskem pro hodnocení knihoven jsou celostátní knihovnické standardy, zohledňuje se úspěšná účast v krajském kole soutěže Vesnice roku. Způsob hodnocení respektuje podmínky, které platí pro celostátní soutěž Knihovna roku, vyhlášenou Ministerstvem kultury. Pětičlennou hodnotící komisí jmenuje krajská knihovna, zúčastnit práce komise se mohou i metodici pověřených knihoven. Komise hodnotí plnění doporučených standardů, ale všímá si i osobnosti knihovníka a postavení knihovny v obci, sleduje úroveň webových stránek či nabídku akcí. Důležitou součástí hodnocení je prohlídka knihovny, při které se komisaři zaměří na prostory a vybavení knihovny či aktuálnost knihovnických fondů.

Ocenění

Knihovna, která získá v soutěži nejvyšší počet bodů, postoupí do celostátního kola soutěže Knihovna roku. Titul Knihovna roku Královéhradeckého kraje bude vítězně knihovně předáván na podzimním slavnostním setkání knihovníků v krajské knihovně pod záštitou vyhlášovatele soutěže. Součástí soutěže je také finanční dar 50 000 Kč pro vítěznou knihovnu a odměny pro knihovny na druhém a třetím místě, které poskytne Královéhradecký kraj jako vyhlášovatel soutěže.

Vyhlášení 1. ročníku

Nominace do 1. ročníku soutěže bude možné podávat od 15. 3. 2022. Bližší informace k nové krajské soutěži knihoven poskytnou všem zájemcům metodici pověřených knihoven nebo oddělení služeb knihovně Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Kontakt na autorku: eva.semradova@svkhk.cz

Rekonstrukce knihovny v Kostelci nad Orlicí 2021

Iva Havlová

Kostecká knihovna byla původně postavena jako školka v rámci akce Z a její první rekonstrukce proběhla v roce 1995. Knihovna se tehdy stěhovala do nového ze dvou místností na městském úřadě a na dlouhou dobu si velmi polepšila velikostí půjčoven, skladů a sálu a výstavní galerií. Ale okna z roku 1965 zůstala původní. Že je potřeba je vyměnit, bylo jasné už před 10 lety, problém byl, kde na to vzít?

Po letitém hledání vhodného programu k časnému spolufinancování rekonstrukce a velké prvotní investici do projektu rekonstrukce budovy jsme vloni v březnu na tři měsíce zavřeli a nestačili se divit.

Okna tvoří dvě celé zdi budovy, takže vyměnit je znamenalo vybourat dvě stěny v místnosti včetně galerie, sálu, zázemí a skladů. Měsíc jsme měli velmi vzdušné výhledy a suť úplně všude. Pečlivě zabalenou techniku jsme dle potřeby stěhovali tam, kde zrovna bylo nejmíň prachu a suti, a vyklízeli jsme sklady podle potřeb

řemeslníků. Poměrně razantně, v rámci úspor při vytápění, se předělávalo původní zateplení a zastínění jižní strany knihovny žaluziemi. Na půjčovnách máme nově klimatizaci, kvůli které bylo potřeba prorazit střechu. Nejzajímavější bylo sledovat výměnu velkoplošných tabulí skla pomocí digitálně řízených jeřábů v galerii knihovny, ale možná to bylo tím, že to už byla definitivní tečka za rekonstrukcí. Celá stavebně-bourací část trvala něco málo přes měsíc, ale o něco déle trval úklid budovy a zpětné rovnání skladů.

Celá budova je nově vymalovaná včetně

skladů, máme nový výťah, a to vše díky velkorysému vedení našeho města.

Velký dík patří zejména mým kolegům, kteří v neuvěřitelném nasazení, polovičním obsazení a v bojových podmínkách vydrželi.

Na závěr něco málo z financování: celá

rekonstrukce bez výměny výťahu stála 5 017 365 Kč, ze Státního fondu životního prostředí Fond soudržnosti podpořil přestavbu 1 800 000 Kč.

Kontakt na autorku: ihavlova@biblio.cz

Cesta za vzděláním vede přes knihovnu

Bohdana Hladíková

To není jen nadpis článku, ale především motto letošní celokrajské propagační kampaně ke vzdělávání v knihovnách, které nám pomohli hlasováním vybrat účastníci Krajské knihovnické konference.

Když jsem dostala za úkol napsat tento článek, udělala jsem takový malý experiment a našla v našem katalogu knihy vydané v posledních deseti letech, které mají v názvu slovo vzdělávání. Zaskočilo mě ohromující číslo 421. Ano, přátelé, o našem tématu vyšly stohy moudrých knih, přičemž například i autoři Pedagogického slovníku přiznávají, že pojem vzdělávání je nedostatečně ujasněný. Můžeme se tedy na vzdělávání podívat jako na součást socializace jedince, která je formována prostřednictvím vzdělávacích procesů, z hlediska obsahu nebo jako sled činností vedoucích k nějaké úrovni vzdělání. A v každém z těchto pojetí najdeme průsečík s činností knihoven.

Když opustíme pedagogickou teorii, my knihovníci si vzdělávání definujeme jako aktivitu, jejímž přínosem je rozvoj vědomostí a znalostí a poskytující nové informace a poznatky. Těm, kteří vyplňují za knihovny statistické výkazy, určitě nemusím o problémech s vymezením dlouze vykládat. Ale nejspíš se všichni shodneme na jednom: že totiž úkolem vzdělávání není jen pobavit, jakkoliv je vzdělávání zábavnou formou žádoucí, ale hlavně rozvíjet.

Letos bychom měli propagovat, že jsme významným hráčem na poli vzdělávání a máme co nabídnout. Od zdrojů a studijní literatury po zajímavé akce. Zdůraznit, že tu jsme pro různé skupiny uživatelů, kterým poskytujeme bezpečné prostředí a nejrůznější vzdělávací obsah.

K tomu vám chceme poskytnout podporu. Na stránkách Zpravodaje budeme problematiku probírat z různých úhlů pohledu. Krajská knihovna připravila stránku, kde naleznete inspiraci i zajímavé vzdělávací zdroje (<https://www.svkhk.cz/Uvodni-stranka/Novinky/Clanky/Tema-pro-rok-2022-Vzdelavani.aspx>). A v neposlední řadě jsme připravili a ještě připravíme řadu zajímavých akcí pro vás knihovníky, které vám pomohou se vzdělat, abyste mohli lépe vzdělávat druhé. Namátkou jmenujme třeba pedagogické minimum, lektorské dovednosti nebo práci s nástroji online vzdělávání. Celé letošní snažení by opět měla završit naše krajská konference.

A samozřejmě je pro vás, jako každý rok, připravené logo kampaně, které naleznete na obvyklém místě na stránkách pro knihovny (<https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Propagacni-kampan.aspx>).

Zdroj:

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTE-ROVÁ. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ; 21 cm. ISBN 80-7178-772-8.

Stránka Studijní a vědecké knihovny ke vzdělá- Loga kampaně ke stažení: vání:

Kontakt na autorku: Bohdana.Hladikova@svkhk.cz

Rozvoj školních knihoven v ORP Ostrava v rámci projektu místního akčního plánování

Iva Májková

Na realizaci projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Ostrava II, reg. č. projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009132, jehož nositelem je statutární město Ostrava, se podílí také pracovní skupina pro rozvoj čtenářské gramotnosti a rozvoj potenciálu každého žáka. Pracovní skupina, složená mj. ze zástupců školních a veřejných knihoven, ředitelů škol a Ostravské univerzity, již v roce 2019 vyhodnotila téma školních knihoven, jejich fungování a rozvoj jako důležitou součást podpory čtenářské gramotnosti v každé škole. Čtenářská gramotnost patří mezi prioritní oblasti vzdělávání žáků a zahrnuje i mediální gramotnost, kritické myšlení, vytváření podmínek pro celoživotní učení žáků, čtení s porozuměním, práci s knihou, práci s informacemi ve vyučování, orientaci v literatuře a v dalších médiích, práci s internetem, kulturní a vzdělávací akce a další oblasti.

Za účelem rozvoje podpory škol byla následně realizována dotazníková šetření ke zmapování stavu školních knihoven, ze kterých vyplynulo,

že jen velmi málo škol v území ORP Ostrava má plně funkční školní knihovnu podpořenou pozicí školního knihovníka. Ve školách vykonávají funkci knihovníka v drtivé většině stávající pedagogové s minimálním či nulovým úvazkem při své běžné práci, většinou bez pravidelného finančního ohodnocení a pouze malé procento škol vnímá pozici knihovníka jako velmi důležitou. Školy často na tuto oblast nemají ani vyčleněnou pevnou částku v rozpočtu.

V roce 2020 byl rozvoj školních knihoven v ORP Ostrava poznamenán pandemií koronaviru a všemi souvisejícími omezeními, tudíž plánované aktivity mohly být uskutečněny až v roce 2021. Ve spolupráci s Moravskoslezskou vědeckou knihovnou v Ostravě, partnerem MAP ORP Ostrava II, byl realizován kurz pro školní knihovníky a pedagogy vykonávající tuto činnost. Z rozpočtu projektu byly vyčleněny prostředky na hrazení pozic školních knihovníků v pilotních 10 školách a metodika školních knihovníků. Pracovní skupinou byly vytipovány další vhodné vzdělávací aktivity, které budou postupně realizovány. Město Ostrava zařadilo podporu

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

školních knihoven (ZŠ) do Programu na podporu rozvoje kvality školství z rozpočtu města na rok 2022, čímž podporuje realizaci jednoho ze strategických cílů Strategie vzdělávání města Ostravy 2030 – rozvoj čtenářské a mediální gramotnosti. K podpoře práce školních knihovníků byla na webových stránkách projektu MAP ORP Ostrava II zřízena sekce s užitečnými informacemi určená pro školní knihovníky.

MAP2!!!

Dvoudenní kurz pro pracovníky školních knihoven, realizovaný ve spolupráci s Moravskoslezskou vědeckou knihovnou v Ostravě, absolvovalo ve dvou termínech v září loňského roku přímo v sídle knihovny více než 20 pedagogů. Pracovníkům školních knihoven byly poskytnuty souhrnné informace i znalosti a dovednosti nezbytné ke zkvalitnění a rozšíření školní knihovnou poskytovaných služeb. Obsahem účastníky velmi pozitivně hodnoceného kurzu byla témata: organizace ŠK, základní legislativa, knihovní fond, jmenný a věcný popis dokumentů, bibliografické a rešeršní služby, výpůjční a informační služby, informační výchova ve ŠK, metodická pomoc, praxe školního informačního centra a exkurze. Lektorkami byly zaměstnankyně Moravskoslezské vědecké knihovny a metodička školních knihovníků (zároveň školní knihovník na plný úvazek v ZŠ Provaznická 64, Ostrava). Z přihlášených pracovníků ŠK byly následně vybrány školy pro podporu úvazků z rozpočtu MAP ORP Ostrava II.

Na tento kurz pak navazují další vzdělávací aktivity – semináře Moderní literatura pro děti a mládež (rozděleno na literaturu pro 1. a pro 2. stupeň ZŠ). Aktuálně jsou v rámci projektu připravovány besedy pro děti s autory knih (Arnošt Vašíček, Lenka Rožnovská, Zuzana Pospíšilová), nákup pomůcek pro rozvoj čtenářské gramotnosti a další užitečné aktivity.

Díky pravidelným setkáváním realizátorů projektů místního akčního plánování a velmi dobrým vztahům mezi jednotlivými „MAPy“ byly školám v ORP Ostrava nabídnuty tištěné čtenářské metry, vytvořené v rámci projektu Místní akční plán II v ORP Třinec (ve spolupráci místních knihovníků, pedagogů a expertů na čtenářství a čtenářskou gramotnost). Čtenářský metr je pomůcka, která je k dispozici na stránce www.ctenarskymetr.cz, a to ve formě aplikace do mobilního telefonu nebo v PDF k výtisku. Pomáhá dětem ve výběru kvalitních knih, je skvělým rádcem pro rodiče, kteří se chtějí orientovat v obrovském množství knih pro děti a mladé, ale také pro nečtenáře.

Po unikátním systému podpory kariérového poradenství, oceněném Národní cenou kariérového poradenství 2021, tak v Ostravě vznikl další zajímavý systém podpory, tentokrát se zapojením města, projektu MAP ORP Ostrava II, Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě a nadšenců v základních školách v ORP Ostrava.

Projekt Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Ostrava II, reg. číslo projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009132, je spolufinancován z Evropského sociálního fondu – operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) a ze státního rozpočtu ČR.

Kontakt na autorku: Imajkova@ostrava.cz

Regionální vzdělávací centrum v SVK HK, tak trochu zapomenuté výročí

Eva Svobodová
s příspěvím Jaroslavy Štěpánové

V roce 2019 SVK HK slavila velké výročí 70 let od svého vzniku. V březnu 2020 se rozšířila pandemií koronaviru a měli jsme úplně jiné starosti. Bylo potřeba přesunout služby do virtuálního prostoru, ale nejen služby, do virtuálního prostředí se přesouvaly jak akce pro veřejnost, tak vzdělávací kurzy pro knihovníky. Ani 20. výročí programu VISK, které vzpomínal na konferenci Knihovny současnosti v listopadu 2020 R. Giebisch,¹⁾ ne-rezonovalo natolik, abychom si připomněli dobu před více jak dvaceti lety u nás v knihovně, kdy vzniklo Regionální vzdělávací centrum.

Byla to doba vsutku převratná, začínalo nové tisíciletí, na spadnutí bylo vydání nového knihovního zákona (2001), chystal se dotační program Veřejné informační služby knihoven (VISK) a také program na podporu regionálních funkcí, tehdy ještě financovaný ze státních prostředků. K formování podprogramu VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání knihovníků, který byl až donedávna zaměřen především na vzdělávání v oblasti informační a počítačové gramotnosti, přispěly velkou měrou výsledky prvního rozsáhlého průzkumu kvalifikační struktury pracovníků v českých knihovnách, který proběhl v roce 1998. Ukázaly nutnost dalšího vzdělávání knihovníků v oblasti IT,²⁾ ale i v odborných znalostech a měkkých kompetencích. Nicméně muselo se začít úplně od začátku. Knihovny sice měly zkušenosti s pořádáním kurzů pro vlastní knihovníky

a krajské knihovny pořádaly školení i pro knihovníky z knihoven v kraji, ovšem chyběl systém tohoto vzdělávání a především technické a technologické zázemí. První dotaci z programu VISK 2 obdržela SVK HK právě na vybudování a vybavení počítačové učebny. V prostorách studovny na Eliščině nábreží byly na konci roku 2000 provedeny stavební úpravy a nová elektroinstalace, zakoupeny nábytek, počítače, dataprojektor a flipchart v celkové hodnotě 940 tis. Kč a oficiálně tak vzniklo v SVK HK krajské centrum pro mimoškolní vzdělávání knihovníků. V roce 2001 se dokoupil výukový software a vzdělávání mohlo být zahájeno. Dotace z ministerstva kultury činila 112 tis. Kč, proběhlo 18 kurzů, kterých se účastnilo 206 knihovníků. Prvními školiteli kurzů ECDL byli lektori Institutu dalšího vzdělávání Fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Spolupráce s UHK na tomto poli trvá dodnes s výjimkou let 2008–2011 a 2013, kdy jsme kurzy počítačové gramotnosti ne-realizovali, a roku 2012, kdy jsme všechny kurzy objednali u IdeaHelp firmy Agrokonzulta Žamberk.

Díky kurzům se počítačová gramotnost knihovníků během následujících let výrazně zlepšila, což se projevovalo i na výsledcích opakovaného celostátního průzkumu kvalifikační struktury knihovníků v roce 2004. V letech 2001–2005 proběhlo v SVK HK 88 kurzů základů počítačové a informační gramotnosti, odučeno bylo 1 355 hodin, kterých se zúčastnilo 1 063 pracovníků knihoven.³⁾ Zkoušky ECDL složilo 23 pracovníků knihoven a následně v roce 2006 dalších 9.⁴⁾ Ne všichni účastníci

¹⁾ GIEBISCH, Roman, ed. 20 let neformálního vzdělávání knihovníků z programu VISK. In: CHRUŠCOVÁ, Veronika. *Knihovny současnosti 2020: Sborník z 28. ročníku konference, konané ve dnech 2–4. listopadu 2020* [online]. Sdružení knihoven České republiky, 2020, s. 118–128 [cit. 2021-6-15]. ISBN 978-80-86249-91-9.

²⁾ HOUŠKOVÁ, Zlata. *Vzdělávání? Vzdělávání! U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 4, 12. ISSN 0862-9366.

³⁾ SVOBODOVÁ, Eva. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949–2017: 24 894 dnů v životě knihovny: vychází u příležitosti 70. výročí knihovny*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2019, s. 145. ISBN 978-80-7052-137-3

⁴⁾ SOUČKOVÁ, Alena. *Pět let působení vzdělávacího centra v SVK Hradec Králové: naše téma: Knihovníci a vzdělávání. U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 4, 16–17. ISSN 0862-9366.

absolvovali kurzy ECDL až do konce, počet absolventů byl většinou menší než počet účastníků; někteří z různých důvodů kurzy nedokončili.

První PC učebna na Eliščině nábřeží

V roce 2001 působilo vzdělávací centrum ještě pro celý Východočeský kraj, celkem jedenáct okresů od Havlíčkova Brodu až po Semily, od roku 2002 už jenom pro knihovny v nově vzniklém Královéhradeckém kraji. Prioritně bylo určeno pro knihovny z knihoven kraje, ale od roku 2002 se těchto školení zúčastňovali i knihovníci z SVK HK, v posledních letech i knihovníci mimo Královéhradecký kraj, obzvlášť pokud školení probíhalo online formou.

První částečná obnova počítačové učebny (komponenty počítačů, software) ve výši 74 tis. Kč proběhla v roce 2004, v roce 2007 bylo vyměněno 10 počítačových stanic v hodnotě 210 tis. Kč.

V letech 2008 až 2011 SVK HK žádosti o dotace z podprogramu VISK 2 nepodávala. Důvodem bylo jednak stěhování do nové budovy, a pak také finanční krize. Knihovně byl zřizovatelem výrazně snížen příspěvek na provoz, proto neměla na spoluúčast, která u projektu VISK tvoří 30 %.

V roce 2013 byl z finančních důvodů podán projekt pouze na hardwarové a softwarové vybavení počítačové učebny. Aby byla dotace získána, musela SVK HK z vlastních zdrojů realizovat 4 kurzy počítačové gramotnosti v hodnotě 15 001 Kč. Počítačová učebna byla obnovena za 313 350 Kč. V roce 2014 bylo vyhlášeno 2. kolo VISK 2, a tak mohla být z dotace MK dovybavena učebna o nový lektorský počítač a dataprojektor.

Po přestěhování knihovny do nové budovy

Bývalá PC učebna v 5 NP. nové budovy SVK HK

byla počítačová učebna umístěna v 5. podlaží; v roce 2015 byla přestěhována do 2. podlaží, poté co SVK HK zrušila Internet club a internet začala poskytovat ve všech prostorách knihovny.

Aktuální PC učebna v nové budově SVK HK

V roce 2019 došlo k virtualizaci počítačové učebny, byl obnoven hardware i software. Celkové náklady obnovy činily 915 tis. Kč, z toho 615 tis. Kč knihovna získala z dotace z podprogramu VISK 2.

Od roku 2014 zjišťuje SVK HK potřeby

vzdělávání knihovníků v kraji online dotazníkem, na jehož základě připravuje plán vzdělávání na další rok, včetně kurzů financovaných z dotace VISK 2. Ve školeních se začala objevovat kromě základních počítačových dovedností témata, jako je facebook, citace, digitální fotografie, online komunikace, tvorba animací a videí, plné texty, ochrana dat na sociálních sítích, e-knihy, autorská práva na internetu, centrální portál knihoven, info grafika a tvorba plakátů, bezpečné používání internetu, práce s nástroji Google, e-publikování, tvorba a zpracování dotazníků, webové aplikace, myšlenkové mapy, projektový a procesní management, robotické pomůcky, genealogie, základy lektorské práce nebo pedagogické minimum pro knihovníky.

Ve výše zmiňovaném článku R. Giebische se uvádí, že od roku 2000 bylo prostřednictvím dotací z podprogramu VISK 2 poskytnuto na vzdělávání knihovníků v České republice včetně vybavení počítačových učeben v krajských knihovnách 48 378 000 Kč. V SVK HK bylo do vzdělávání knihovníků v kraji v rámci téhož podprogramu v letech 2000–2021 investováno celkem 3 927 887 Kč, přičemž dotace činily 2 850 000 Kč.

Kurzy počítačové gramotnosti nebyly jediným typem vzdělávání, které SVK HK v průběhu posledních dvaceti let poskytovala. V roce 2000, ještě před vznikem centra, se realizovalo např. 30hodinové školení pravidel AACR2, dva základní knihovnické kurzy a pracovní semináře k odborným činnostem. Základní knihovnické kurzy se dle potřeb knihoven v kraji pořádaly i nadále. V letech 2006–2007 ve spolupráci s firmou Profit klub Hradec Králové, v. o. s., proběhly dva cykly rekvalifikačního knihovnického kurzu akreditovaného MŠMT. V roce 2011 byly realizovány kurzy pro knihovníky v rámci projektu Unie zaměstnavatelských svazů: Zvýšení adaptability zaměstnanců působících v rámci sekce kultura. Uspořádán byl Inovační knihovnický kurz (SVK HK byla spolupořadatelem modulů Společný základ) s celkem 321 účastníky, dále to byly kurzy komunikačních dovedností (25 účastníků) a manažerských dovedností (5 účastníků).

V roce 2013 proběhla první Královéhradecká knihovnická konference, jejíž součástí bylo vedle přednášek i vyhlášení vzdělávací kampaně na

rok 2014. Od té doby je pořádána každý rok, vždy s jiným ústředním tématem, kopírujícím zaměření celokrajské kampaně.

V roce 2014 se SVK HK začíná pomalu vzpamatovávat z finanční krize minulých let, což je vidět i na šíři nabízených kurzů pro knihovníky (psychologie reklamy, grafický design, řešení obtížných komunikačních situací atd.). V roce 2015 se SVK HK zapojila do dalšího projektu Unie zaměstnavatelských svazů. Uskutečnily se semináře Prátelecká pracoviště a Prevence násilí na pracovišti, Sociální dialog a další. Přihlásilo se tolik účastníků, že musely být opakovány, celkem jich proběhlo 12. V letech 2015–2017 se školila pravidla RDA. V roce 2017 mimo jiné proběhlo ve spolupráci s Policií České republiky školení Psychologie jednání s agresivním jedincem. Velký zájem zaznamenal workshop Pedagog v knihovně – knihovnický pedagogem. Vrcholnou akcí roku 2018 byla celostátní Konference o personální práci v knihovnách. V letech 2018 a 2019 proběhly kurzy mediální gramotnosti z projektu Nadace OSF. V roce 2019 byl uspořádán Čtenářský kurz pro pedagogy a učící knihovníky z veřejných knihoven. V roce 2020 se realizovaly kurzy práce v MS Teams pro porady a školení v online prostředí, které pokračovaly i v roce 2021. V roce 2021 se konal druhý ročník Konference o personální práci v knihovnách, z důvodu zákazu preventivních vzdělávacích akcí online.

V současné době už není Regionální vzdělávací centrum SVK HK vázáno jen na počítačovou učebnu; výuka knihovníků probíhá i v konferenčním sále a v ostatních učebnách, které jsou v SVK HK k dispozici. Naopak, pokud není počítačová učebna využívána pro kurzy dotované z podprogramu VISK 2, jsou v ní pořádána školení zaměstnanců SVK HK a také vzdělávací kurzy pro veřejnost, zejména v oblasti počítačové gramotnosti. V poslední době je také využívána pro výuku čtvrtých ročníků oboru Informační služby – zpracování informací. Spolupráce na praktické výuce studentů se Střední průmyslovou školou, Střední odbornou školou a Středním odborným učilištěm Hradec Králové v rámci výše zmíněného oboru vzdělávání se datuje už od roku 2005.

Vzdělávání knihovníků Královéhradeckého

kraje bezesporu patří mezi nejvyšší priority Studijní a vědecké knihovny. Ovšem bez dlouhodobé podpory z podprogramu VISK 2 by nebylo možné jej zajistit na takové odborné úrovni, jak se to doposud daří i díky již zmíněné spolupráci s pedagogy Univerzity Hradec Králové. V Regionálním vzdělávacím centru SVK HK se z dotací podprogramu VISK 2 uskutečnilo 198 kurzů, kterých se zúčastnilo 2 369 knihovníků.

Uspořádáno bylo 16 základních knihovnických kurzů a 267 dalších školení pro knihovníky.

Přehled počtu realizovaných školení, kurzů a dalších vzdělávacích akcí pro knihovníky je uveden v příloze. Bohužel některé údaje se nepodařilo dohledat.

Příloha Vzdělávání knihovníků v SVK HK 2001–2020

Rok	Kurzy počítačové gramotnosti (ECDL)	Účastníci	Základní knihovnický kurz	Účastníci	Jiné vzdělávací akce	Účastníci
2001	18	206	1	9	21	
2002	23	294	1	14	24	
2003	21	267	3	38	22	
2004	13	159	1	12	15	
2005	12	124	1	7	14	
2006	11	144	0	0	22	
2007	10	83	0	0	22	
2008	0	0	1		8	
2009	0	0	1	22	6	
2010	0	0	1	11	2	
2011	0	0	1	17	20	
2012	3	52	1	22	3	
2013	8	125	0	0	4	123
2014	14	163	1	13	10	277
2015	9	109	0	0	14	342
2016	12	128	1	18 (96)*	16	302
2017	11	131	1	21 (115)*	11	324
2018	11	114	0		10	294
2019	12	121	1	19 (110)*	13	
2020	10	149	0		12	331
Celkem	198	2 369	16		267	

* První údaj znamená počet účastníků celého šestidenního základního knihovnického kurzu, údaj v závorce celkový počet účastníků za jednotlivé dny. Ne všichni účastníci se zúčastnili všech výukových dnů.

Kontakt na autorku: eva.svobodova@svkhk.cz

Je učit knihovníky za trest?!

Vanda Vaničková

Clickbaitovým titulkem se snažím přilákat vaši pozornost. Tato mediální léčka pracuje s výstřelem šokujícího titulku, který má vzbudit zájem a donutit čtenáře kliknout a přečíst si celý článek. A evidentně se daří, protože čtete. Nechci vás ale klamat, záhy uvádím věci na pravou míru. Učit knihovníky není za trest, možná dokonce úplně naopak.

V čísle věnovaném **vzdělávání knihovníků** by neměl kromě trendů v odborných akcích pro knihovníky, tipů na zajímavé programy a lektory chybět článek z „druhé strany“. Jací jsou vlastně knihovníci, když se vzdělávají?

Shodou náhod se pohybuji již nějakou dobu ve světě knihovnictví, ovšem knihovník nejsem. Profesioním zaměřením i duší jsem učitelka, aktuálně lektorka vzdělávacích programů pro školy a občas zavítám i na odborné akce pro knihovníky.¹⁾ Během posledních let jsou to spíše online návštěvy, na druhou stranu o to pestřejší jsou lokality celé České republiky, v nichž školím. I když je zobecňování ve světě vzdělávání balanc na tenké hraně, ze zkušeností s knihovnami by tu pár postřehů bylo. Samozřejmě by všichni knihovníci na mých programech další řádky nepokryli na 110 %, ale většinou – učím-li knihovníky – pozoruji následující:

- Knihovníci přicházejí na vzdělávací akce **potěšení možnostmi dozvědět se něco nového**. Na rozdíl od jiného spektra posluchačů se většina knihovníků na školení těší a spatřují smysl v tom, proč na něm jsou. U knihovníků se nesetkávám s přístupem „*Tak jsme tady,*

ředitelka nás poslala na povinné školení ...“.

- S tím úzce souvisí snaha o **profesní růst a další vzdělávání**, již u knihovníků vidím. „*Dělám informační lekce pro základní školy, proto se chci dozvědět o nových trendech v pedagogice a didaktice. Že jsem knihovník, a ne učitel? A to vadí? – I když se jedná o ilustrační citaci, knihovníky v takovéto situaci potkávám na vzdělávacích seminářích nejčastěji. Za takový přístup před nimi smekám.*
- **Naslouchání zkušenostem druhých** – to je další moment, který pozoruji. Při práci s knihovníky je pro mě jako lektora důležité nepocítovat tlak a očekávání publika, že mám „*patent na moudrost, tak ať se předvedu*“. Knihovníci ocení lektorské tipy, ale rádi se nechají inspirovat také kolegy z jiných knihoven. U jiných cílových skupin se mi tak často nestává, že by účastnické sdílení zkušeností skutečně padalo na úrodnou půdu. Účastníci si tipy od kolegů poslechnou, to ano, ale napjatě čekají na názor či doporučení literatury od „vyšší autority“, která by byla hodna následování. Až pak jsou ochotni vyzkoušet, zda zmíněné funguje.
- Pro knihovníky nebývá problém **přiznat, že něco nevědí nebo neumějí**. Reálně dovedou zhodnotit své schopnosti a možnosti. Z pozice lektora zdravou sebereflexi vítám rozhodně více než nezlomné „*všude jsem byl, všechno znám a není nic, co bych se tu mohl dozvědět*“. U pracovníků v knihovně bývá někdy naopak problém, že se **podceňují**, nepovažují svou v některých chvílích až výjimečnou práci za něco nadstandardního.

¹⁾ Například jsem vedla kurz Pedagogické minimum pro knihovníky I a II, viz článek *Školení Pedagogické minimum pro knihovníky* (autorka Zdena Ovodová, U nás, číslo 1, roč. 31, 2021), dostupné na WWW: <https://svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20210122>.

Zamyšlení se nad vzděláváním knihovníků z druhé strany uzavřu jednoznačným konstatováním, že se jedná o vděčné publikum. Ovšem ne ve smyslu „*hodit míč a oni už si vystačí*“. Nevystačí. Knihovníci potřebují ukázat cestu a přidat pár rad,

jak nově nabyté znalosti a zkušenosti převést do své každodenní knihovnické práce. Cestovatelé už jsou pak ale výborní a samostatní.

Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

Regál, stůl a židle už dnes nestačí

Rozhovor s Lenkou Drechslerovou připravila Eva Semrádová

Oceňování knihoven je cesta k veřejnému uznání úspěšné práce; takové knihovny se stávají v mnohém vzorem a inspirací pro ostatní, a to i z hlediska prostorového vybavení. V roce 2021 obdržela hlavní cenu v soutěži Knihovna roku v kategorii Základní knihovna **Obecní knihovna ve Stanicích ze Středočeského kraje**. Této knihovně je věnován následující článek Knihovna jako obyvák vesnice, ve kterém se dozvíte nejen to, jak knihovna získala nový domek. Diplom v celostátní soutěži obdržela **Místní knihovna v Číměřích z Kraje Vysočina, která zaujala nápaditou prací s dětskými čtenáři a opět příjemným prostorem vhodným pro komunitní aktivity – více na [www: https://www.knihovnacimer.cz/](https://www.knihovnacimer.cz/). A druhý diplom získala **Veřejná knihovna Sliveneč z obvodu hlavního města Prahy, se kterou se můžete seznámit pomocí vizitky knihovny na: <https://exhibition.indihu.cz/view/VizitkaVeejknihovny-Sliveneč2020-12-01T101829867Z/start>**.**

Za každý kraj soutěží o titul Knihovna roku jen jedna knihovna a výběr těch nejlepších, které pak obdrží Cenu Ministerstva kultury, je svěřen pětičlenné soutěžní porotě. Posuzuje se vybavení knihovny a přívětivost prostor, návštěvnost, rozsah a úroveň služeb, vliv knihovny na kulturní dění v místě atd. Pro roky 2021–2023 hodnotí úroveň knihoven odborníci z Moravské zemské knihovny v Brně, Městské knihovny v Praze, z městské knihovny v Uherském Hradišti, krajské

knihovny v Ústí nad Labem a jako vždy také jeden knihovník či knihovnice, kteří v minulých letech dovedli svou knihovnu k vítězství. V roce 2021 to byla paní Lenka Drechslerová z Obecní knihovny v Rapotíně na Šumpersku, kterou jsme pozvali k rozhovoru zaměřenému na prostory a vybavení vesničkových knihoven.

Paní Drechslerová, kolik roků se už věnujete rapotínské knihovně?

Mezi knihovníky patřím od roku 1999. Pracovala jsem v Městské knihovně Šumperk, pak v odborné knihovně výzkumného ústavu v Rapotíně a před devíti lety přišla nabídka pracovat pro Obecní knihovnu Rapotín.

Rapotín je obec s 3 300 obyvateli, knihovna poskytuje své služby v rekonstruované budově. Titul Knihovna roku získala knihovna v roce 2016. Změnilo se nějak vybavení či prostory knihovny za těch pět let? Či uvažujete o tom, že by už bylo potřeba zase něco vylepšit? A „slyší“ zřizovatel vaši knihovny na takové nápady, nebo je to vždy spíš na dlouhé diplomatické jednání?

Prostor knihovny je omezený, je to jedna velká místnost, která má 80 m², a zároveň je tu informační centrum. Bohužel, když se knihovna stěhovala do nových prostor, vůbec se nepočítalo s tím, že by sem chodily děti po škole, byl tu jen malý stolek se 6 taburety pro malé děti. Pro dospělé čtenáře sloužily 4 stoly s 8 židlemi. Místo nich jsem pořídila sedací vaky a 2 křesílka. Když přijde školka či škola na besedu, musím vše uklidit a nanositi si židle ze

sálu. Přibylo pár regálů, protože tu nebyly žádné rezervy. Ročně máme přírůstek cca 300 knih, a aby bylo místo, musím cca 300 knih ročně vyřadit. Což někdy bolí, ale na druhou stranu fond je aktuální. Závídím knihovnám, kde mají prostor pro dětské koutky, „zašívárny“ apod. Pokud pořádám besedy pro veřejnost, mám naštěstí k dispozici zasedací místnost v 1. patře, která pojme 70 lidí.

Zřizovatel obec Rapotín a hlavně pan starosta Mgr. Bohuslav Hudec jsou velice vstřícní. Letos budeme kupovat nový koberec, a když jsem potřebovala navýšit rozpočet na nákup knih, nebyl to nikdy problém.

Všichni víme, že základem vybavení knihovny je regál, stůl a židle. Ale i když to bude vše nové, funkční a pěkné, zdá se, že to už nestačí ani pro knihovnu na úplně malé vesnici. Co by podle vás nemělo v prostoru, který má sloužit knihovnickým službám na vesnici, určitě chybět?

Každá knihovna má určitý přidělený prostor, limit a záleží hodně i na vkusu paní knihovnice. Pořád jsou mezi knihovnami i takové, které nemají třeba WC, úklidovou místnost či zázemí pro uvaření čaje. Vedení obce řekne: „Však to nepotřebuje, je tam jen pár hodin týdně.“ Ale pak tam samozřejmě nepřijdou maminky s malými dětmi a knihovna je tím pádem omezena v dalších aktivitách. Situace se rozhodně lepší, ale každá knihovna by měla mít k dispozici veřejné WC a kuchyňku. Ideální je kout pro děti, ale hodně knihoven má zatím jen dětský koberec, kde mohou být ti nejmenší. Čtenáři mají rádi pohodlná křesílka a sedačky, kde se usadí a listují v knize či časopise.

A co web či profil na sociálních sítích? To je také prostor knihovny, i když virtuální. Naše vesničkové knihovnické mnohdy trápí, jak udržet aktuálnost a co vlastně návštěvníkům v těchto prostorech nabízet a sdělovat. Co byste jim (alespoň ve stručnosti) poradila?

Soutěžní komise hodnotí i webové stránky. Stačí úplně jednoduché webové stránky, ale musí být „aktuální“, přehledné. Pokud bude např. zavřeno, tak se to musí dát na webové stránky. Stránky mohou být sebekrásnější, ale pokud jsou

tam rok staré informace, tak nikomu neslouží.

V loňském roce se mi moc líbily webové stránky a facebook knihovny v Kostci, kde je i „něco navíc“, v Kostci je to např. veřejně přístupná úniková hra Záhada zamčeného pokoje (více na: <https://www.knihovnakostice.com/>). Únikovou hru nevymyslí každý, ale dobrou zkušenost mám s krátkými videi. Loni jsem losovala výherce prázdninové soutěže a nechali jsme se natočit s panem starostou pro facebook knihovny. Stačil nám k tomu mobil a dvouminutové video bylo na světě. Když knihovna nemá akce, tak se na facebooku může věnovat novým knihám, které doplnila do fondu, nasdílet recenzi knihy apod. Webové stránky a facebook musí tzv. ŽÍT.

Je dobré, když je vidět v prostorech knihovny osobnost a vkus knihovníka, nebo dáváte více bodů profesionálně vybavenému interiéru? A co by na tuto otázku asi odpověděli návštěvníci vaši knihovny v Rapotíně?

Ideální, když se skloubí obojí dohromady. Když má knihovnice možnost od začátku vše konzultovat s vedením obce a architektem a vše se realizuje, tak je vyhráno. Ale bohužel u nás to zatím moc běžné není a knihovnice pak musí vycházet z toho, co bylo v rámci možností obce, anebo někdy ani není přizvána ke konzultaci s architektem. Ale české knihovnice jsou moc šikovné, a i když nejsou finance k dispozici, dokážou vykouzlit příjemný prostor pro čtenáře.

Rapotínská knihovna byla na začátku smutná. Pan architekt navrhl šedý koberec, tmavě hnědé regály, žádné barvy. To sice zapadalo do interiéru celého kulturního domu, ale pro knihovnu jsem dokoupila barevné košíky na lepoprela, barevné sedací vaky, křesílka, nechali jsme namalovat barevné obrazy od regionálního výtvarníka Petra Válka (jeho obrázek mám i v logu knihovny) a vše ožilo. Postupně přibyly nějaké výrobky z tvoření, ale musí to být s mírou. Pak mě potěší, když přijdou třeba turisté a řeknou, že takovou knihovnu by chtěli mít v obci také.

Jak hodnotíte začlenění rostlin do interiéru knihovny?

V knihovně pár rostlin mám a určitě se tomu

nebráním. Při návštěvách knihoven jsem viděla, jak jsou některé knihovnice schopny zahltit prostor květináči, které někdy hodně pamatují, rostliny nevypadají jako rostliny a na parapetech sídlí desítky sazeniček. Tak to určitě NE.

Přivezla jste si z cest po soutěžících knihovnách pro svoji knihovnu nějakou inspiraci či „vychytávku“ pro vybavení knihovny?

Tohle mě bavilo právě nejvíc, že jsem přijela vždy nadšená a plná nápadů, co v knihovně můžu ještě udělat. Všem knihovnicím bych přála, aby absolvovaly tuto cestu s hodnotící komisí, protože opravdu každá z nominovaných knihoven má co nabídnout. V loňském roce mě nadchly třeba

svým interiérem knihovny ve Staticích a Kosticích. Knihovna v Číměřích byla malinká, ale taky si s prostorem v rámci možností poradili. Předloni zase byly krásné knihovny v Halenkově a Jaroměřicích. A v Halenkově měla paní knihovnice bibliobox, který jí vyrobil známý za příznivou cenu. Strašně se nám líbil. Když byly v loňském roce knihovny uzavřené, sháněly biblioboxy, a tak jsem přesně tyto biblioboxy viděla i v dalších knihovnách.

Děkuji vám za rozhovor a přeji hodně elánu do další knihovnické práce.

Kontakt na autorky: knihovna@rapotin.cz, eva.semradova@svkhk.cz

Čtenářská lavička před knihovnou (foto: archiv knihovny)

Současný interiér knihovny v Rapotíně (foto: archiv knihovny)

Knihovna jako obývací vesnice

**Barbora Černohorská,
Zuzana Brychtová Horecká**

Mám chvíli času, než mi pojede autobus do Prahy. Co kdybych nakoukla do místní knihovny? Něco na čtení by se hodilo. Třeba nějaký současný román. Mám štěstí, je středa, a to je zrovna otevřeno! Víta mě milá knihovnice a trochu zatuchlý prostor, který je cítit starými knihami, jež dlouho nikdo nevzal do ruky. Je tu čisto, ostatně kbelík s mopem je v pohotovosti hned za dveřmi.

Malou místnost lemují kolem dokola regály plné knih, uprostřed je trochu otlučený konferenční stůlek, obklopený školními židlemi. Na zemi je hnědé lino, které už hodně pamatuje. Katalog není k dispozici. Nechodí přece tolik lidí, aby mělo cenu se jím zabývat. Musí stačit přírůstkový seznam. Brouším očima po přeplněných regálech, ale nic mě na první pohled neupoutá. Je tu ticho, každý můj krok je slyšet. Paní knihovnice mi nabízí čaj a sušenky. Cítím se trochu stísněně, těžký vzduch vyplňuje celý prostor. Sednu si a na chvíli zavřu oči...

2017 Proměna interiéru knihovny

Zdá se vám situace povědomá? Podobně to vypadá v mnoha malých venkovských knihovnách. Malý zatuchlý prostor plný starých knih, kam nikdo nechodí. Chce to změnu. Rozhodly jsme se se Zuzkou vytvořit ze statenické knihovny místo, kam se budou lidé rádi vracet a kde bude radost trávit volné chvíle. Začátkem roku 2017 jsme paní starostku seznámily s naší vizí komunitní knihovny a získaly jsme její důvěru a klíče od knihovny. Od nadace VIA jsme získaly z programu Živá komunita (<https://www.nadacevia.cz/nabidka-programu/ziva-komunita/>) grant 100 000 Kč, který jsme využily hlavně na proměnu prostoru a doplnění knihovního fondu o současnou literaturu. Oslovily jsme místní designérku Markétu Cermanovou (OKURY design, <https://www.okurydesign.cz/>), aby nám s proměnou pomohla. Dokázala použít část stávajícího vybavení, které doplnila o několik nových kusů nábytku. Zbavily jsme se několika regálů, tak vznikla možnost pořádat mikrovýstavy. Dva malé koberce daly základ dětskému koutku, a staré lino tak už nebylo takový problém. Dvě křesílka, podnožka a stojací lampa s příručním stolečkem utvořily útulný čtenářský kout. Pořídily jsme několik nových bílých stolů v IKEA, které se daly vhodně kombinovat podle potřeby. Robustní počítačovou stanicí pro veřejnost jsme vyměnily za malý notebook. Přidaly jsme pytel s hračkami pro děti a několik pokojových květin. Zrevidovaly jsme fond a začaly práce na online katalogu. Knihovna se přes léto nově vymalovala a od září jsme začaly půjčovat v novém. Tehdy jsme ještě netušily, že knihovnu čeká v brzké budoucnosti ještě mnohem zásadnější proměna, která s sebou přinese další možnosti.

Od uživatelů a uživatelék jsme dostávaly pozitivní zpětnou vazbu. Lidé se u nás cítili dobře. Vraceli se k nám. Rodiče s malými dětmi byli vítáni. V naší knihovně, kterou jsme pracovně nazývaly „obývací vesnice“, to začalo žít. Malé děti si tu četly, hrály a svačily, rodiče si povídali, nahlas se smáli. Na stole byla konvice s čajem. Postupně si k nám našli cestu i starší děti a seniorky. Možná jsme svým přístupem odradily

několik čtenářů, kterým chybělo ticho a klid na studium. To u nás totiž nebylo.

Komunitní knihovna je místem, kde by lidé měli zažívat respekt, pohodu a přijetí. Zapomenutá průkazka, pozdě vrácené knihy, uplakané vzteklé batole, štěkající pes uvázaný před knihovnou, strach, že špatně zařadím zpět do regálu knihu, kterou jsem vytáhl/a a už nevím, kde přesně byla, pomačkané stránky ve vypůjčené knize, ztracená výpůjčka – v těchto situacích se lidé často v knihovnách necítí dobře, přitom vše jde řešit v klidu a s úsměvem. Pro nás je prioritou, aby se příchozí v knihovně cítili dobře. Přicházející přece do „obývací vesnice“. Poskytujeme jim proto útulný prostor knihovny a chováme se vlídně, s respektem a pochopením. Myslíme si, že to je ta správná cesta, jak z knihovny vytvořit místo, kam se lidé budou chtít vracet a třeba se i časem podílet na jejím chodu.

Od roku 2017 také kontinuálně vytváříme web knihovny (www.obyvakesnice.cz), který vnímáme jako její odraz v online prostoru. Komunitní knihovna by měla být dobře zorganizovaná, živá, vlídná, plná setkávání a společných zážitků. To by měl reflektovat i její web. Klademe důraz na zachycení společných akcí na fotografiích, mapujeme podporu místní komunity. Každý, kdo má knihovnu rád a nějak její činnost podpořil, se zde najde. Nechybí online katalog, otevírací doba, program akcí a příběh knihovny.

2021 Nová budova knihovny

V roce 2018 se obcí podařilo získat dotaci 2,85 mil. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj na rekonstrukci chátrajícího obecního domku v blízkosti obecního úřadu, který by se měl proměnit v komunitní centrum (v případě Staticích v komunitní knihovnu). V roce 2020 byla stavba realizována, v březnu 2021 se knihovna za účasti dobrovolnic stěhovala. Novou budovu knihovny navrhl ateliér Majo architekti (Jan Jaroš a Martin Poláček, <https://www.majoarchitekti.cz/>). Regály na míru dodal Vladimír Bartoň. Celkové náklady na rekonstrukci byly 5,2 mil. Kč. Stavba byla nominována na cenu Grand prix architektů 2021 v kategorii Rekonstrukce.

Vzbudila též zájem médií. Články můžete najít na archiwebu.cz, aktualne.cz, czechdesign.cz nebo v časopise Propamátky. Společně s rekonstrukcí se proměnilo celé prostranství před obecním úřadem, které dříve sloužilo spíše jako zázemí technických pracovníků obce.

Díky nové budově jsme pro provoz získali o dvě místnosti navíc. Je tedy možné pořádat paralelně více akcí, vznikla studovna nebo třeba co-workingový prostor. V létě se mohly v knihovně uskutečnit dva příměstské tábory. Nová knihovna je prostorná a vzdušná, přestože není o moc větší než ta dosavadní.

Dovybavit knihovnu po technologické stránce (notebook, tiskárna, dataprojektor, plátno, laminovačka, diktafon, reproduktor s mikrofonom, sluchátka) se nám povedlo díky získání dotace 48 000 Kč z programu VISK 3. Chyběly nám ještě stoly do hlavní místnosti, což byl oříšek vzhledem k našim požadavkům na prostor. V knihovně se totiž pořádají také akce, kde je třeba volný prostor bez stolů (např. jóga nebo divadlo). Stoly zároveň není kde skladovat. Rozhodly jsme opět oslovit osvědčenou designérku Markétu Cermanovou. Vybrala pro nás subtilní designové stolové podnože Diamond (od Master&Master, <https://www.masterandmaster.eu/#!/product/diamond-narrow>), které nejsou určeny k přichycení ke stolové desce. Desky stolu se na ně pouze pokládají. Ty jsme si nechaly uříznout na míru jinde, abychom stoly zlevnily. Během chvílky tak můžeme mít volný prostor: desky opřeme o zeď a podnože zastrčíme pod schody. Staré školní židle včetně podsedáků, které nám ušily dámy z kroužku patchworku, jsme neměnily, přestěhovaly se s námi.

Stačí jen stoly a židle?

Nejnovějším přírůstkem do vybavení knihovny je nové elektrické piano, které nám do knihovny darovala místní paní kavárnice Barbora Škopková se svým mužem. V knihovně tak mohou probíhat zkoušky sboru, koncerty nebo hudební lekce. Protože máme k dispozici plátno, projektor a reproduktor, můžeme pořádat filmový klub. Mikrofon s reproduktorem zlepšil možnosti moderování nejen akcí uvnitř, ale také vně knihovny.

Díky laminovačce můžeme lépe vytvářet různé venkovní bojovky. Koberečky skýtají útočiště pro malé děti, které si rády hrají na zemi, ale s oblibou je využívají také teenageři k hraní deskových her. Obec nám dala k dispozici kávovar – můžeme tak pohostit přichozí a vůně čerstvě mleté kávy navíc navozuje domácí atmosféru. Křesílka poskytují příjemné posezení, pokojové květiny umožňují lépe relaxovat. Na vyhřívané podlaze s přírodním linoleem se dá cvičit jóga nebo nocovat při Noci s Andersenem. Výstavní systém nám umožňuje instalovat výstavy bez neustálého vrtání do zdí. Do budoucna bychom rády pořídily dvě závěsná houpací křesla, která budou v podkroví viset na trámech. Je možné, že je pořídíme z prostředků (cca 7 000 Kč), které se nám povedlo vybrat v červnu 2021 při oslavě 101 let knihovny v rámci benefičního občerstvení. Ještě nám chybí posuvný žebřík, abychom se dobře dostávaly do horních regálů, které slouží jako sklad méně čtených knih. Ten bude možné zakoupit z výhry hlavní ceny (70 000 Kč) v soutěži Knihovna roku 2021.

Čekání na zázrak

Dobře vybavený prostor knihovny a vřelý přístup jejího personálu je základním předpokladem pro funkční komunitní knihovnu. Pokud budou knihovnice a knihovníci malých obecních knihoven čekat, až se vedení obce rozhodne do knihovny investovat, budou čekat věčně. Jsme přesvědčené, že bez počátečního grantu od nadace VIA a velkého nadšení a osobního nasazení by obec do nové knihovny neinvestovala. S vedením obce od začátku aktivně jednáme a spolupracujeme. Každoročně předkládáme na zasedání zastupitelstva přehled činnosti knihovny, v listopadu sestavujeme rozpočet na akce pro následující rok. Aktivně vyhledáváme grantové příležitosti. Prostor knihovny také slouží jako volební místnost a zasedá zde zastupitelstvo. Knihovna si během pěti let vybuďovala v rámci obce silnou pozici. Slouží jako kulturní, vzdělávací a kreativní centrum obce.

Kontakt na autorky: knihovna@statenice.cz

Nová knihovna ve Staticích před nastěhováním (foto: Majo architekti)

Knihovna je připravená k otevření (foto: archiv knihovny)

Vítání prvňáčků před knihovnou (foto: archiv knihovny)

Ozobotí ve studovně obecní knihovny (foto: archiv knihovny)

Kreativní 3D dílna v KMHK

Barbora Čižinská
ve spolupráci s lektory dílny

S příchodem technologií 3D tisku se rozšířily možnosti a dostupnost amatérské i profesionální výroby předmětů a prototypů, které byly dříve cenově nedostupné nebo příliš složité. Dnes je manipulace se stolními 3D tiskárnami snadná a obslužný software uživatelsky velmi přívětivý. Knihovny představují ideální prostor pro osvětu a seznamování se s moderními technologiemi kreativní tvorby pro děti, mládež a návštěvníky

knihovny, pro které jsou 3D tiskárny finančně nedostupné nebo kteří narážejí na znalostní bariéry.

Knihovna města Hradce Králové má své tvořivé dílny například na pobočce v Kuklenách či v dětském oddělení ve Vertexu v prostoru malířny, ale o 3D tiskárnách začala uvažovat už v době, kdy se začaly objevovat zprávy o jejich užití v knihovnách v České republice. Například Městská knihovna v Praze zahájila 3D tisk pro návštěvníky a nabídla tuto službu obdobně jako kopírovačskou službu. 3D tisk v knihovnách se prezentoval na knihovnických konferencích, bylo

¹⁾ *Od knihoven pro knihovny: Tři pilíře Koncepte rozvoje knihoven ČR: na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030.* V Praze: Městská knihovna v Praze, 2020, 17 s. Dostupné z: <https://koncepte.knihovna.cz/tri-pilire-koncepte/>

NOVÉ TRENDY

možné načerpat inspiraci a zkušenosti i v zahraničí či v projektech, jako je FABLAB (např. digitální dílna Brno – www.fablabbrno.cz). Když už to vypadalo, že se myšlenky na 3D dílnu bude muset hradecká knihovna vzdát, a to zejména z personálních či kapacitních důvodů, oslovili ji dva techničtí nadšenci a dobrovolníci ochotní věnovat svůj čas a znalosti. Takovou příležitost nelze nechat ležet ladem, a tak jsme zejména z provozně-technických úvahách podali žádost o dotaci MKČR z programu VISK 3. Vhodná část skladu hudebního oddělení v Centru celoživotního vzdělávání byla přetvořena na prostor pro dílnu a v létě 2020 byly zakoupeny první dvě 3D tiskárny. Šlo o tiskárnu Průša i3 MK3S+ (poslední model), která využívá technologii postupného natavování materiálu (filamentu) po vrstvách podle digitální předlohy. Tato tiskárna byla pořízena i s multifunkčním nástavcem, aby bylo možno tisknout výrobky z více barev současně. Druhá tiskárna Průša SL1S SPEED je založena na principu vytvrzování fotopolymérů pomocí osvětlení, její součástí je mycí a vytvrzovací stanice a nakupují se do ní resiny, tedy pryskyřice. Práce s ní je technologicky náročnější. Další uvažované stroje jako např. řezací plotter jsou už na naše poměry drahé a není na ně prostor. Před podáním grantové žádosti jsme se seznámili s variantami provozu 3D tiskárny a dílnu v českých knihovnách a zvolili jsme variantu vzdělávací: otevřenou dílnu s přítomností tutora (asistuje, vše vysvětlí, pomůže vybrat model, domodelovat model, ukáže tisk), dílnu s výukou konkrétního tématu či kurz pro zájemce a domluvené akce pro skupiny s lektorem.

Dílna byla otevřena v pilotním provozu první den Týdne knihoven 4. 10. 2021, který byl zároveň dnem otevřených dveří, a to zatím v modelu s otevřenou dílnou každé pondělí od 14 do 18 hodin. V pondělí je v knihovnách tradičně silná návštěvnost a také jsme se chtěli vyhnout časové kolizi s pravidelnými středními výtvarnými dílnami. Přestože nebyla dílna v pilotním období příliš externě propagována, začaly ji navštěvovat dvě typické skupiny čtenářů: jedni se chtěli seznámit s principem tisku, druzí chtěli již něco konkrétního vytisknout. Dostupnost dílny se snažíme zvýšit i přívětivou cenovou politikou: využití strojového času je bezplatné, čtenáři si platí pouze cenu materiálu, což jsou průměrně částky kolem 10 Kč podle velikosti výrobku. Cenu za spotřebovaný materiál, případně energii dokáže přesně spočítat software. Zájem o dílnu předčil kapacitní možnosti filamentové tiskárny i3 MK3S+, dokoupen byl proto ještě menší model Průša Mini+, aby bylo možno zároveň tisknout a zároveň demonstrovat. Tiskne se zejména z odbouratelného plastu PLA. Od října do prosince navštívilo dílnu 100 návštěvníků, dětí i dospělých. Poslední novinkou ve výbavě je 3D pero, které umožňuje, aby si 3D tisk vyzkoušel opravdu každý.

Je snaha činnost dílny zpestřit speciálními akcemi, např. v adventním čase to byla výroba vykrajovátek na cukroví a drobných dárků, aktuálně je to tisk tematických předmětů spojených s Harry Potterem (návaznost na výročí filmové ságy podle slavné knižní předlohy). Evidujeme již zájem některých školních skupin a v plánu je komorní kurz 3D modelování. Byli bychom rádi, kdyby se podařilo propagaci 3D tisku a toho, co umí, včlenit také do dalších akcí knihovny.

Kromě přípravy prostoru dílny a samotných tiskáren bylo nutno pořídit: 2 počítače s instalací programů pro 3D modelování (používány jsou open source programy a zakoupena byla reparační PC), pevný dílenský stůl, zamykatelnou skříň na materiál a drobné nářadí a pomůcky na úpravu výrobků či čištění podložek, nástěnnou tabuli pro výuku a možnost umístění dataprojektoru, pojízdnou vitrínu a stoly a židle pro PC a návštěvníky. Pro čtenáře a návštěvníky jsme také do fondu objednali příručky o 3D modelování a

ZAUJALO NÁS

3D tiskárnách (např. *Základy 3D tisku s Josefem Průšou*). Materiál zatím nakupujeme od firmy Průša (<https://www.prusa3d.com>) a **Solidify 3D** (<https://www.materialpro3d.cz>). Společnost Průša nabízí školám, knihovnám a dílnám také pomoc s celým projektem či procesem. Knihovna města Hradce Králové tuto možnost nevyužila,

protože v době akce měla firma již kapacitu obsazenou a knihovna měla své odborníky na 3D tisk. Nemůžeme tedy o této službě blíže referovat.

Zatím mnoho zkušeností nemáme, začínáme, ale rádi vás do naší dílny pozveme a uspořádáme exkurzi pro knihovníky.

Kde je možno se v knihovnách dále inspirovat:

Masarykova veřejná knihovna Vsetín – <https://www.mvk.cz/sluzby-pro-vas/3d-tisk-v-knihovne/>
Městská knihovna v Praze – <https://www.mlp.cz/cz/novinky/961-3d-tiskarna/>

Knihovna Třinec – <https://knihovnatrinec.cz/dospeli/3d-tisk-v-knihovne-trinec/>

Městská knihovna Neratovice – https://www.knihovnaneratovice.cz/?page_id=5004

Městská knihovna Polička – http://puda.knihovna.policka.org/3d_tisk/

Městská knihovna Havířov – <https://knihovnahavirov.cz/k-klub-sramkova/3d-tisk/>

Knihovna města Ostravy – <https://www.kmo.cz/pobocky/ustredni-knihovna/american-corner/3d-tisk-pro-verejnost/>

Knihovna města Hradce Králové – <https://www.knihovnahk.cz/pro-verejnost/sluzby/kreativni-3d-dilna>

Kontakt na autorku: cizinska@knihovnahk.cz

Knihovna města Hradce Králové
**HARRY POTTER
V
3D TISKU**
LEDEN - ÚNOR
KAŽDÉ PONDĚLÍ
OD 14 DO 18 HODIN
ul. Wonkova 1262/1a
Možnost rezervace času tiskárny:
mestska-knihovna-hk.reservio.com

Pamětní deska Bohuslava Horáka

Jana Žárská

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové vyhlašuje pro každý rok tzv. krajskou knihovnickou kampaň s určitým tématem. V roce 2020 bylo téma věnováno osobnostem regionu. Některé věci však musí mít svůj čas a správně dozrát,

a tak se jeden z výsledků tohoto projektu narodil v Černilově až v roce 2021.

Dlouhá léta jsme netušili, jaký významný rodák z Černilova pochází. Narodil se zde se svými rodiči do věku osmi let. Poté se rodina přestěhovala za prací tatínka do Nepasic u Třebčovic pod Orebem. Komunistický režim však

tuto velmi významnou osobnost chtěl zcela vymazat z historie. Od doby, kdy v Černilově dotčený žil, se na tuto informaci zapomnělo. Pamětníci zemřeli, jméno jeho ženy se až do roku 1990 hlasitě vyslovovat nesmělo.

Objev zapomenutého, avšak nesmírně významného rodáka byl zde v Černilově učiněn až v roce 2011. Tehdy Obecní úřad v Černilově kontaktovala badatelka Jarmila Doležalová, aby zjistila, kde se tu nachází dům s č. p. 215. Pan starosta ji nasměřoval na Místní knihovnu, a tak jsme se s paní Doležalovou seznámily. Mimořádně její životní příběh je též nesmírně zajímavý, neboť její maminka a teta byly jediné dvě děti, které přežily válečnou tragédii v obci Ležáky – viz například <https://www.pametnaroda.cz/cs/dolezalova-roz-stulikova-jarmila-20120417-0>. Díky paní Jarmile Doležalové jsme tak zjistili, že se v černilovském domě č. p. 215, bývalé evangelické škole, dnes v budově Kulturního a spolkového domu, narodil rodičům Miladě a Bohuslavovi syn se jménem také Bohuslav, který se v dospělosti oženil také s Miladou, konkrétně JUDr. Miladou Horákovou. Jeho životní příběh je nesmírně hluboký a bohužel veřejnosti i málo známý. Více se o něm můžeme dozvědět až z nedávno vydané knihy publicisty Daniela Anýže s názvem *Jdu s hlavou vztyčenou, příběh rodiny Milady Horákové* (vydalo nakladatelství Zeď v roce 2020).

Protože je součástí mé pracovní náplně péče nejen o černilovskou místní knihovnu, ale také o krásný starý dům, právě ten, ve kterém se Bohuslav Horák narodil, dlouho jsem uvažovala, jak zde tohoto významného rodáka viditelně připomenout. Realizace trvala trochu déle, než jsem předpokládala. Bylo nejprve nutné si ujasnit, zda by měl vzniknout před domem nějaký artefakt, či zda zvolit pamětní desku, kde a jak. Vzhledem k tomu, že budova Kulturního a spolkového domu v Černilově je památkově chráněna, bylo potřeba v případě osazení pamětní desky do fasády domu získat také povolení příslušného památkového úřadu. Ohledně vytvoření této vizuální vzpomínky jsem oslovila pana kameníka Hynka Shejbalu z Josefova a ukázalo se, to byla volba skvělá. Vzhledem k tomu, že dům je nyní využíván všemi věkovými

kategoriemi pro vzdělávací, kulturní, sportovní a komunitní aktivity, rozhodli jsme se nakonec, že zvolíme formu desky osazené do fasády domu. Kvůli přílišné členitosti přední fasády domu byl nakonec na doporučení pana architekta Pavla Kramáře, který navrhoval i předchozí rekonstrukci objektu, vybrán prostor ze dvora, tj. v zadní části domu. Zde deska získala své krásné a pietní místo. Dvůr je využíván pro venkovní akce – koncerty, trhy, svatby, ale třeba také při pasování prvňáčků na čtenáře či literární venkovní besedy, a tak deska bude mít své diváky a návštěvníky. Případným zájemcům neznalým situace přinese trochu napětí při jejím hledání.

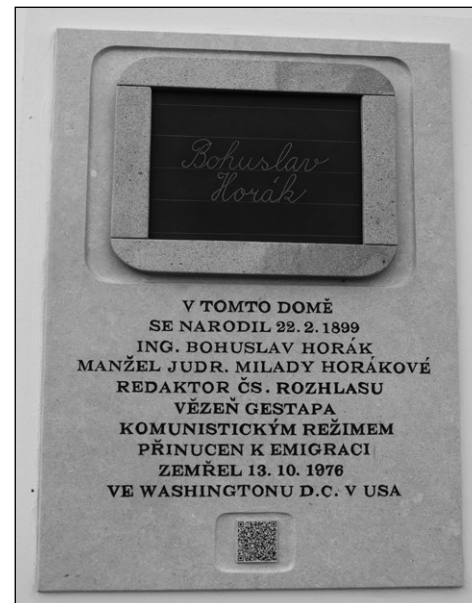
Pan kameník Shejbal vytvořil několik návrhů podoby desky, z kterých jsme vybrali připomínku časů, které zde Bohuslav Horák prožil. Narodil se jako syn a vnuk učitelů a prožil zde svá raná zákovská léta. Proto je na pamětní desce jeho jméno stylizováno do podoby podpisu na břidlicové tabulce, která se tehdy ve škole používala. Text je doplněn nejdůležitějšími fakty z Bohuslavova života a doplněn QR kódem, který odkazuje na webovou stránku s dalšími informacemi.

Odhalení desky

Pamětní deska byla odhalena ve středu 13. 10. 2021 při příležitosti 45. výročí úmrtí Dr. Ing. B. Horáka ve Washingtonu, D. C., v USA. Slavnostní odhalení desky uvedl starosta obce Černilov Ing. Stanislav Javůrek. Mimořádným hostem události byla PhDr. Jiřina Kádnerová, emeritní ředitelka Středočeské vědecké knihovny, příbuzná Bohuslava Horáka. Přijela přítomným

předat pozdrav Jany Kánské, dcery Milady a Bohuslava Horákových. Také se podělila o osobní vzpomínky na Horákovy. Dále promluvil autor desky kameník Hynek Shejbal, ředitel Paměti národa Východní Čechy Mgr. Tomáš Heller, paní učitelky Masarykovy jubilejní základní školy v Černilově Mgr. Pavla Lochmanová a Mgr. Jana Hofmanová a evangeličtí faráři Mgr. Jan Lavický a Mgr. Bc. Miki Erdinger. Za flétnový úvod slavnosti děkujeme Anežce Urbanové a za autorské přečtení slohové práce o školních časech malého Slávka Sabince Fryntové ze třetí třídy. Žáci třídy 3. B, kteří ve školním roce 2021/22 využívají pro výuku prostory v přízemí budovy, připravili se svou paní učitelkou Mgr. Pavlou Lochmanovou také výstavu obrázků a vlastnoručně psaných textů o tom, jak si představují, že v časech malého Slávka vypadala zdejší škola.

21. 10. 2021 navštívila Kulturní a spolkový dům v Černilově paní Mgr. Vlastimila Nováková z pražského Klubu Milady Horákové, aby zde za Klub MH položila květiny. Klub Milady Horákové velmi ocenil počín obce Černilov, napsal

o tom na svých webových stránkách a ve svém zpravodaji „Masarykův lid“.

Jana Kánská, KSD 22. 10. 2021

Nesmírně vzácným hostem byla paní Jana Kánská, dcera Bohuslava a Milady Horákových. Přiletěla se na pamětní desku podívat až z USA, kde již mnoho let žije. Psala jsem jí, co zde připravujeme, a ona na to odepsala: „Víte co, už jsem v Čechách dlouho nebyla, tak já přiletím!“ U dámy se však nemůžeme prozrazovat, ale její odvaha, kuráž a vitalita jsou prostě úchvatné. Cestovala z USA sama. Vzhledem ke covidovým restrikcím se jí podařilo získat letenku až po slavnostním odhalení desky. Do Černilova přijela 22. 10. 2021 s panem Davidem Mrmkou, režisérem a scenáristou filmu Milada. Nejprve navštívila naši malou vesnickou knihovnu (musím říci, že když přišla do knihovny a řekla: „Já jsem Jana Kánská,“ podlomily se mi nohy a ze setkání s tak úžasnou, milou a báječnou ženou jsem následovně nemohla spát, jak moc na mě setkání zapůsobilo). Paní Kánská si prohlédla pamětní desku, Kulturní a spolkový dům v Černilově a výstavu obrázků a příběhů

o jejím tatínkovi, která byla umístěna v chodbě tohoto domu. Upřesnili nám, že když byl malý, tak mu neříkali „Bohoušek“, ale „Slávek“. A velmi krásně a dojemně pozdravila přítomné žáky 3. B a řekla jim, že její tatínek byl především nesmírně hodný, chytrý a čestný člověk a ať také takoví v životě jsou, protože to je to nejdůležitější!

Paní Jana Kánská a publicista Daniel Anýž uvedli v pražské galerii DOX 28. 10. 2021 knihu *Jdu s hlavou vztyčenou*. Kniha se věnuje životnímu příběhu rodiny Horákových, obzvláště pak Bohuslavovi, o kterém se dosud mnoho nepsalo a jehož životní příběh je současné veřejnosti neznámý. Knihu samozřejmě v naší černilovské místní knihovně máme k zapůjčení. Pan Daniel Anýž při uvedení této knihy vyjádřil své přání se do Černilova také přijet podívat. Budeme se těšit.

Bohuslav Horák se v budově bývalé evangelické školy v Černilově narodil 22. 2. 1899. Jeho dědeček Jan Rychetský zde působil jako řídicí učitel, maminka Milada a otec Bohuslav jako učitelé. Obě rodiny zde měly učitelský byt, Horákoví nejspíše v 1. patře. Bydleli zde do Bohuslavových osmi let, pak se přestěhovali do Nepasic

a posléze do Bělče nad Orlicí a do Prahy. Bohuslav Horák po nucené emigraci v roce 1949 žil až do své smrti 13. října 1976 v USA. Je pohřben na malém hřbitůvku v Bělči nad Orlicí, kam jeho urnu převezla dcera Jana. Do vlasti už se nikdy podívat nesměl a se svou dcerou se mohl setkat až po dlouhých 17 letech odloučení. Nádherné dopisy, které mu psala žena Milada z vězení před popravou, se k němu bohužel nikdy nedostaly. Obdržela je až dcera Jana v devadesátých letech po změně režimu. Kde skončily po popravě ostatky JUDr. Milady Horákové, se dodnes nezjistilo.

Pamětní desku Dr. Ing. Bohuslava Horáka na jeho rodném domě financovala obec Černilov. Její návrh a podobu vytvořil kameník Hynek Shejbal z Josefova ve spolupráci se svou ženou a dcerou.

Komunistický režim chtěl, aby osudy mnohých lidí i jejich odkaz byly zapomenuty. Odvaha a statečnost Bohuslava Horáka a jeho rodiny jsou však stále velkou inspirací pro nás i pro další generace. Pamětní deska na Kulturním a spolkovém domě v Černilově by nám to měla stále připomínat.

Kontakt na autorku: knihovna@cernilov.cz

Česko-polská knihovna a knihostrom v obci Orlické Záhoří

Michaela Prouzová

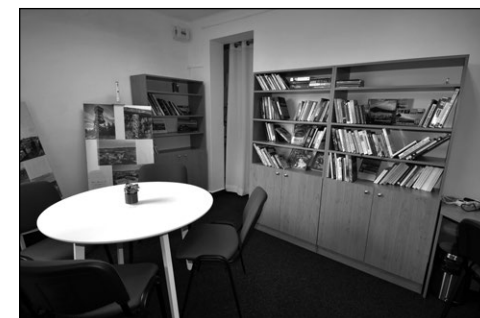
Jak vznikla myšlenka na vytvoření česko-polské knihovny s čítárnou a knihostromu? Při setkávání na nejrůznějších jednáních a kulturních akcích se vždy rádi bavíme s ostatními, co by uvítali, co jim tu na horách chybí, co bychom mohli vylepšit. Přemýšleli jsme, jak vhodně využít uvolněné prostory v budově obecního úřadu, čím zabavit co nejširší skupinu lidí, když je například špatné počasí, a také jak přispět k prolamování česko-polské jazykové bariéry. Proč? Jelikož jsme odlehlá horská obec, která leží na hranici s Polskem, je to u nás jiné než ve městě. V obci např. funguje mateřská škola a základní škola, která je speciální

tím, že do ní chodí kromě českých dětí také děti z Polska. Na polské straně totiž v malých vsích školy nejsou, ve městech pak není dostatečná kapacita a dojezdová vzdálenost je do Orlického Záhoří o dost kratší. V minulých letech se do naší obce přistěhovalo z Polska i několik rodin, které tu trvale žijí. Takže když jsme přišli s nápadem vytvořit v naší obci knihovnu, řekli jsme si, že by měla být česko-polská, abychom vyšli vstříc všem. To velmi uvítali také obyvatelé sousedních Mostowic a Piaskowců, kteří bydlí hned za řekou a knihovnu ve své vsi nemají. Ochotně pomohli se sbírkou knih v polštině, které pak do knihovny věnovali. Od veřejnosti jsme získali i knihy v českém jazyce, část knih jsme ale zakoupili i nových.

Výběrem jsme se zaměřili právě na malé děti, které v nich najdou základní slovíčka, která jim pomohou v komunikování s kamarády z druhé strany hranice. K zapůjčení jsme pořídili samozřejmě také knihy pro mládež i pro dospělé. Umístili jsme zde i knihy a brožury v česko-polské jazykové mutaci, které vznikly v minulých letech v rámci přeshraničních projektů. Pro ty, kteří si myslí, že čtení klasických knih je nuda, máme v čítárně k dispozici notebook, na kterém si mohou knížky přečíst v elektronické podobě. A abychom zájem o čtení neomezovali ani časově, je pak před budovou obecního úřadu umístěn knihostrom, ze kterého si je možno půjčit knihy opravdu kdykoliv – ráno, v noci, v zimě, v létě, nebo na svatého Dyndy. ☺ Pokud má někdo doma knihy, které již nepotřebuje, může je sem uložit. Někomu jinému se bude kniha jistě líbit. Ten si ji buď vypůjčí, nebo nechá. O tom, že o tuto variantu půjčování a výměnu knih je velký zájem, svědčí fakt, že se knihy téměř každý den v knihostromu obměňují.

Knihovnu s čítárnou jsme otevřeli pro veřejnost na začátku září 2021. Za tři měsíce, kdy je v provozu, jsme vypůjčili 81 knih, což je myslím vzhledem k počtu trvale žijících obyvatel (208) velmi pěkné číslo. Mezi nejčastější návštěvníky patří děti z místní školy a senioři. Věříme, že zájem o čtení bude trvat i nadále a knihy přinesou radost všem svým čtenářům, ať už přijdou kdykoliv a odkudkoliv. ☺

Kontakt na autorku: prouzova.michaela@seznam.cz

Vzdělávání knihovníků a další ukazatele výkonů pod lupou

Eva Semrádová

V minulém čísle zpravodaje jsme popisovali připravované změny v evidencích činnosti knihoven a dnes můžeme potvrdit, že všechny novinky od ledna 2022 platí. Vyšly nové *deníky veřejné knihovny*, které obsahují aktualizované a doplněné definice, formuláře i pokyny k práci s ročním výkazem Kult V 12-01 za tento rok. Vše je dostupné na webové stránce Knihovnického institutu Národní knihovny: https://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/statistiky/01_stat.htm#nipos.

Evidování činností slouží knihovně pro roční uzávěrku a porovnávání s celostátně platným doporučením pro vybavení a výkony knihoven (*Standard pro dobrou knihovnu, Standard pro dobrý fond*) nebo pro porovnávání s knihovnami v podobně velkých sídlech (benchmarking knihoven). Knihovny negenerují finanční zisky, proto důkazy o hodnotě svých služeb a úspěšném využití veřejných financí hledají touto cestou. *Standard pro dobrou knihovnu* slouží knihovnám už od roku 2005 a novela z roku 2020 přináší rozšíření sledovaných kategorií. K těm původním, což jsou například provozní doba knihovny, tvorba knihovního fondu, plocha knihovny a studijní místa pro uživatele či webová stránka knihovny, přibýlo sledování vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit knihovny. Větší důraz je kladen na personální zajištění knihoven a spokojenost uživatelů. Standardy se využívají pro plánování metodické pomoci, rozvoj profesního vzdělávání nebo formulaci dotačních programů. Od letošního roku přichází Knihovnický institut Národní knihovny s požadavkem na přesnější hodnocení

výkonosti knihoven. Pod pomyslnou lupou se dostanou výkony jednotlivých knihoven i větších celků, jako jsou okresy a kraje.

Odborné vzdělávání zaměstnanců knihoven Vzdělanost knihovníků a dalších odborných zaměstnanců knihoven je považována za klíčovou podmínku pro poskytování kvalitních služeb veřejnosti (viz Implementace Konceptce rozvoje knihoven ČR na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030).¹⁾ Do nabídky odborného vzdělávání se vkládají nemalé prostředky, ale výkonnost vzdělávacího procesu není zmapovaná. Ukazuje se, že je velká nerovnoměrnost v zapojení jednotlivých zaměstnanců do vzdělávání. Současný systém nadměrně spoléhá na osobní zájem knihovníků se vzdělávat a toleruje, když se některý zaměstnanec o vzdělávání nezajímá. Pozornosti také unikají případy, kdy zaměstnavatel či zřizovatel knihovny zaměstnanci nevytváří potřebné podmínky, aby se vzdělávání vůbec mohl účastnit. Pro zlepšení tohoto stavu byly od roku 2022 Národní knihovnou navrženy a statistickým úřadem schváleny nové statistické ukazatele:

1. počet pracovníků zařazených do profesního vzdělávání (fyzické osoby k 31. 12. sledovaného roku);
2. počet hodin profesního vzdělávání, které celkem zaměstnanci uvedení v předešlém ukazateli absolvovali;
3. počet odborných zaměstnanců, kteří splnili doporučený standard vzdělávání, tj. 48 hodin odborného vzdělávání ročně (u neprofesionálních knihoven 8 hodin vzdělávání ročně).

¹⁾ Konceptce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 : knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury. – 1. vydání. – Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. – 1 online zdroj. Dostupné na: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepcce-rozvoje-knihoven-2021-2027>

Tyto ukazatele se objeví ve statistickém výkazu Kult V 12-01 a všechny veřejné knihovny je budou evidovat v deníku knihovny. Interní evidence by měly ukázat, kolik pracovního času konkrétní zaměstnanec věnoval vzdělávání a jaká školení absolvoval. Započítávají se všechna školení, která směřují k výkonu pracovních povinností, což kromě knihovnického vzdělávání může být i vzdělávání v příbuzných oborech, jazykové kurzy, školení v pracovněprávních a bezpečnostních předpisech, seznámení s informačními technologiemi apod. U odborných zaměstnanců jiných než knihovnických profesí (například účetní, informatici, organizátoři akcí) evidujeme odborné vzdělávání související s jejich profesí. Započítávají se všechny formy vzdělávání (školení, mimoškolní, prezenční, online) a lze zahrnout i individuální studium odborné literatury v časové dotaci maximálně 2 hodiny za kalendářní měsíc.

Měření spokojenosti uživatelů

Měření spokojenosti uživatelů je součástí marketingu knihovny a k výslednému hodnocení se využívá dvou metod:

- a) analýza chování uživatelů (vyhodnocení interních dat, například: v který den přichází nejvíce uživatelů, jak dlouho v knihovně zůstanou, které knižní tituly jsou nejpobulárnější, jak jsou využívány elektronické služby);
- b) hodnocení spokojenosti uživatelů (vyhodnocení odpovědí z osobních rozhovorů, výstupy z dotazníkového průzkumu online nebo tištěnou formou, z anket zaměřených na určité služby nebo cílové skupiny).

Pomocí obou metod měření získává knihovna informace o potřebách a zájmech uživatelů, které využije pro svou koncepci dalšího rozvoje a někdy i pro obhájení svého poslání u zřizovatele. Měření spokojenosti uživatelů již zahrnuje do svých plánů většina městských či profesionálních knihoven, existují vzorové dotazníky vhodné pro tuto kategorii knihoven, jenže měření spokojenosti

uživatelů je doporučeno všem knihovnám, i neprofesionálním. Vesnická knihovna volí pro zjišťování názorů uživatelů místo dotazníku vhodnější postup, například osobní rozhovor či anketu, hlasování. Ale zásadní pro všechna měření je, aby došlo k vyhodnocení získaných informací a zveřejnění výsledků, protože: „Kvalitní služby poskytuje ta knihovna, která citlivě reaguje na potřeby svých zákazníků a organizuje své služby tak, aby těmto potřebám vyhovovaly. Spokojení uživatelé jsou nejlepšími zastánci knihovnických služeb.“²⁾

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity

K podpoře vzdělávacích, kulturních a komunitních činností knihovny uvádí Standard pro dobrou knihovnu doporučený počet akcí, které by knihovna měla vzhledem k velikosti obce nabízet:

Počet obyvatel obce	Počet akcí za rok (minimum)
do 500	4
501–1 000	6
1 001–3 000	20
3 001–5 000	40
5 001–10 000	80
10 001–20 000	150
20 001–40 000	300
Více než 40 000	600

Profesionální knihovny obvykle tento indikátor během roku splní, ani v době pandemie nezavírají nabídku akcí a dávají o sobě vědět, i když jen virtuální formou. Ovšem skupina vesnických knihoven, které slouží jen jako místo pro distribuci knih a žádné další aktivity nenabízejí, je považlivě velká. Zvláště když uvážíme, že hodnotu knihovny odvozujeme od jejího plného zapojení do společenského a kulturního života místa, kde působí.

Kontakt na autorku: eva.semradova@svkhk.cz

²⁾ KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012, s. 58. ISBN 978-80-7050-612-7.

Průzkum mezi uživateli Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové z řad vysokoškolských studentů

Veronika Křepinská

Na přelomu roku 2020 a 2021 jsem měla možnost uskutečnit průzkum spokojenosti registrovaných uživatelů Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové (SVK HK) z řad studentů vysokých škol, a to v rámci své diplomové práce, kterou jsem obhájila na Slezské univerzitě v Opavě.¹⁾ Z důvodu uzavření knihovny na základě protiepidemických opatření proběhl průzkum pouze prostřednictvím online dotazníku v aplikaci Formuláře Google.¹⁾ Při tvorbě otázek jsem se inspirovala některými dotazníky spokojenosti uživatelů knihoven, zejména průzkumem, který před třemi lety uspořádala právě SVK HK pro všechny své čtenáře.³⁾ Odkaz na dotazník byl poté vyvešen na web a facebookovou stránku knihovny a já jsem jej dále sdílela v různých studentských skupinách na facebooku. S propagací mi pomohli také přátelé a dále pracovníci Univerzitní knihovny Univerzity Hradec Králové. Celkem se sešlo 76 odpovědí, což je velmi malý vzorek vzhledem k tomu, že jenom mezi studenty mladšími 26 let knihovna v roce 2020 evidovala více jak tři tisíce čtenářů⁴⁾ (studentů pod 26 let bylo mezi účastníky průzkumu 60). Tento výsledek mohl být ovlivněn nepříznivou situací, kdy byly právě zavřené knihovny a také zakázána osobní přítomnost studentů na vysokých školách. Vliv mohl mít také fakt, že bylo období Vánoce a poté zkouškové období (sběr dat probíhal od 22. prosince 2020 do 14. února 2021). Přesto byl průzkum přínosný a může se hodit i pro případné další zkoumání. Následující text věnovaný vyhodnocení průzkumu je

částečně převzatý z mé diplomové práce, konkrétně se jedná o upravenou podkapitolu zaměřenou právě na závěrečné vyhodnocení.

Závěrečné vyhodnocení průzkumu

Průzkum mezi registrovanými uživateli SVK HK z řad studentů vysokých škol přinesl i přes nepříznivou situaci a malý počet respondentů řadu cenných informací ohledně toho, jak tito studenti knihovnu využívají a jak s ní jsou spokojeni. K výsledkům je však potřeba přistupovat s rezervou, neboť tak malý vzorek respondentů nelze vztahovat na celý výzkumný soubor. Cíl průzkumu byl rozdělen do tří výzkumných otázek a v jejich rámci do konkrétních otázek, na které účastníci odpovídali.

První výzkumná otázka zjišťovala, jak často a z jakých důvodů vysokoškoláci knihovnu využívají (včetně využívání služeb na dálku, například e-zdrojů nebo i webu či katalogu). Přesně polovina respondentů uvedla, že užívá služby knihovny alespoň jednou za měsíc. Další dvě čtvrtiny v téměř vyrovnaném počtu vyznačily odpovědi „alespoň jednou týdně“ (22 %) a „alespoň jednou za semestr“ (25 %). V rámci otázky na účely využívání mohli účastníci zvolit více odpovědí. Až na jednoho studenta dali všichni najevo, že je jim knihovna užitečná pro jejich studium (onen student však do volného pole napsal „Dříve pro studium“), což se u této kategorie čtenářů předpokládalo. 53 % účastníků jako účel zvolilo také volný čas a 17 % zaměstnání. Na otázku, z jakých důvodů využívají právě tuto knihovnu (opět bylo možné vybrat více odpovědí), označila většina (86 %) jako důvod blízkost od

svého domova či školy, více než polovině (59 %) vyhovují i služby a knihovní fond a podobný počet (54 %) označil i prostory. Dále nechyběla otázka na (ne)využívání konkrétních služeb. Na užívání výpůjčních služeb se shodli všichni účastníci, 34,7 % z nich vyznačilo i kulturní a vzdělávací pořady, meziknihovní služby však vybralo pouze 18,4 %, a rešeršní služby dokonce jen 5 účastníků. V rámci tohoto dotazu někteří využili také možnost napsat vlastní odpověď, a tak zde byly uvedeny reprografické služby (4x), studijní boxy (1x), internet (1x) či prostý pobyt a studium (4x). Studenti byli dále dotázáni, zda vědí o vzdáleném přístupu pro registrované čtenáře do čtyř konkrétních databází, přičemž ke každé se měli vyjádřit zvlášť. Odpověď „nevím“ vybralo u zdroje Anopress 76,3 % respondentů, u databáze EBSCOhost jich bylo 60,5 %, ke zdroji PressReader se takto vyjádřilo 71,1 % účastníků a v rámci zdroje SpringerLink se jednalo o 78,9 %. Variantu „vím, ale nevyužívám“ zvolila u každého zdroje méně než čtvrtina dotázaných a počet těch, kteří vybrali variantu „vím a využívám“, se u jednotlivých databází pohyboval mezi dvěma až čtyřmi studenty, pouze u zdroje EBSCOhost jich bylo 16. Důležitá byla také otázka, zda studenti vědí o workshopech a konzultacích určených především právě vysokoškolákům a zda je využili. Pouze tři dotázaní však vyjádřili, že některou z těchto služeb vyzkoušeli, zatímco konkrétně u workshopu *Jak na seminární/závěrečnou práci?* uvedlo 49 % respondentů, že o ní nevědí, u workshopu *Paměťové techniky* to bylo 64,5 %, u služby *Individuální konzultace* 72,4 % a o stránce na webu knihovny *První pomoc při psaní práce* nevědělo 61,8 % zúčastněných.

Druhá výzkumná otázka zkoumala, přes jaké komunikační kanály studenti sledují informace o knihovně, konkrétně jak se o instituci dozvěděli a jaké kanály využívají k přijímání zdejších aktualit (zde opět mohli vybrat více odpovědí). Ukázalo se, že o knihovně se dozvěděli díky své škole (24x), od známých (12x), na internetu (2x) nebo si zkrátka všimli budovy (21x). Pro sledování zdejších aktualit většina respondentů (71 %) jako kanál označila web knihovny, dále to byla facebooková stránka (41 %) a téměř čtvrtina účastníků (22 %) zvolila i letáky umístěné přímo v budově. Někteří se řídí také podle informací zasílaných e-mailem nebo jsou informováni prostřednictvím pracovníků knihovny.

Cílem třetí výzkumné otázky bylo zjistit, jak jsou studenti s knihovnou spokojeni, a to z různých hledisek. U každé položky měli respondenti za úkol označit, zda jsou spokojeni nebo ne, případně že nevědí či danou službu nevyužívají. Většina dala najevo spokojenost s otevírací dobou (86,8 %), s prostory (s velikostí 96,1 %, s kvalitou 92,1 %, se sociálním zázemím 85,5 % a s technickým vybavením 81,6 % respondentů), se službami, které využívají (98,7 %), s fondem odborné literatury (98,7 %) i beletrie (64,5 %), s webem (72,4 %), s uživatelským rozhraním (s vyhledáváním 81,6 %, s objednáváním 89,5 % a se vzhledem čtenářského konta 89,5 % respondentů) i s personálem (93,4 %). Jak s periodiky, tak i s e-zdroji vyjádřilo spokojenost lehce přes polovinu účastníků (55,3 % s periodiky a 52,6 % s e-zdroji), zatímco odpověď „nevím, nevyužívám“ označila v obou případech necelá polovina. Jako nejméně využívaný fond se zde ukázaly audioknihy a DVD (18,7 % respondentů tento fond hodnotilo kladně a dalších 74,7 % vybralo variantu „nevím, nevyužívám“). U otázky na spokojenost měli respondenti také prostor pro vlastní připomínky či náměty. Nejvíce připomínek neboli požadavků se týkalo delší otevírací doby (8x), většího výběru beletrie (3x) a dále bylo poukazováno na nepřehlednost uživatelského rozhraní (8x), především rozhraní Primo. Ostatní požadavky se objevily jednou nebo dvakrát a směřovaly například k tiché studovně, k barevnějšímu interiéru, k většímu počtu elektrických zásuvek či k absenčnímu půjčování periodik. Dotazník obsahoval také otázku, jaké služby pro studenty VŠ by zde respondenti rádi uvítali. Zde se kromě půjčování periodik domů a nepřetržité studovny objevil i jeden požadavek na pomoc se stresem.

Součástí dotazníku byly také faktografické otázky zaměřené na vysokoškolské studium respondentů, které sloužily pro případné zohlednění odpovědí na jiné otázky. Nakonec však nelze jednoznačně říci, že by v tomto případě měla škola, obor či fáze studia vliv na využívání té které služby. Mezi účastníky průzkumu bylo nejvíce studentů Univerzity Hradec Králové (69,7 %), což se očekávalo. 15,8 % účastníků napsalo Univerzitu Karlovu a po čtyřech studentech Masarykovu univerzitu a Univerzitu Pardubice. Další zastoupené školy byly uvedeny po jednom studentovi. Ohledně fáze studia se jich

¹⁾ KŘEPINSKÁ, Veronika. *Analýza využívání knihovnicko-informačních služeb a prostor Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové studenty vysokých škol* [online]. 2021 [cit. 2021-12-06]. Dostupné z: <https://is.slu.cz/th/r665o/>. Diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě. Vedoucí práce Richard PAPIK.

²⁾ KŘEPINSKÁ, Veronika. Průzkum spokojenosti uživatelů Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové z řad studentů vysokých škol. In: *Formuláře Google* [online]. Google [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://forms.gle/CQ663C5SGGEz74jG9>

³⁾ Dotazník spokojenosti uživatelů 2018/2019. In: *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové* [online]. © 2010 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/getattachment/Uvodni-stranka/Novinky/Clanky/Vysledky-dotazniku-spokojenosti/Dotaznik-spokojenosti-uzivatelu.pdf.aspx>

⁴⁾ Informace pochází z interních statistických údajů a od pracovníků SVK HK.

lehce přes polovinu (40 respondentů) zařadilo do bakalářského neboli prvního až třetího (případně prodlužovaného) ročníku magisterského nenavazujícího studijního programu. Jen o trochu méně (31 respondentů) jich bylo zaznamenáno v rámci magisterského navazujícího neboli čtvrtého až pátého (případně prodlužovaného) ročníku nenavazujícího studia a pouze 6 respondentů uvedlo, že studuje v doktorském studijním programu. Obory studenti napsali vlastními slovy, a tak byly poté pro přehlednost kategorizovány pomocí oblastí vzdělávání podle přílohy č. 3 zákona o vysokých školách.⁵⁾ Nejpočetnější oblastí zde bylo učitelství (27x), dále to byly historické vědy (13x), sociální práce (11x), ekonomické obory (5x), farmacie (4x), filologie (3x), lékařství (3x), informatika (2x), psychologie (2x), sociologie (2x) a pouze po jednom studentovi byly zastoupeny oblasti filozofie, fyzika, mediální a komunikační studia, politické vědy a zdravotnické obory. Škála uvedených oborů je tedy pestrá a lze je najít i ve fondu SVK HK.⁶⁾

Je potěšující, že většina respondentů hodnotí knihovnu kladně. Úskalím byl zejména fakt, že mnoho dotázaných nevědělo o vzdáleném přístupu pro registrované čtenáře k vybraným e-zdrojům a o workshopech a konzultacích pro studenty VŠ, přestože knihovna všechny tyto služby propaguje na svém webu, facebooku i v budově prostřednictvím letáků a plazmové obrazovky. Kromě toho již bylo zmíněno, že tak malý vzorek respondentů se nedá vztahovat na celý výzkumný soubor. Co se týče vznesených připomínek, podobné se vyskytovaly již v předchozích průzkumech knihovny a zdejší pracovníci se jimi zabývali a v některých případech i nadále zabývají (například v případě tiché studovny).⁷⁾ Zdejší služby se neustále vyvíjejí tak, aby byly uspokojovány potřeby uživatelů, ale také s ohledem na možnosti a poslání knihovny.

Ještě jednou děkuji všem respondentům, že si udělali čas na vyplnění dotazníku a vyjádřili svůj názor na naši knihovnu.

Kontakt na autorku: veronika.krepinska@svkhk.cz

⁵⁾ ČESKO. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). *Zákony pro lidi* [online]. © 2010–2021. Aktuální znění 1. 4. 2021 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>.

⁶⁾ Tematická mapa fondu Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. In: *Online katalog SVK HK* [online]. © 2015. Powered by Aleph 23.2.2 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: https://aleph.svkhk.cz/F/83SFUBRKDS5IJC-3DV4UPKIKU622V3TK9CG4G81QUJCU7DP2C1-01402?func=file&file_name=konspekt-svkhk.

⁷⁾ Informace pocházejí z interních zápisů z pracovních schůzek odpovědných pracovníků SVK HK.

Ohlédnutí za Festivalem školní četby 2021

Zdenka Hochmanová

Listopadové dny již tradičně přinášejí nejen plískanice a pozvolné zachumlávání do šál, ale také řadu knihovnických aktivit. Mezi ně patří i Festival školní četby pořádaný v Knihovně města Hradce Králové. Festival vznikl před 5 lety a chápeme jej jako možnost předávání zkušeností s knihami a podporu četby dětí a mládeže formou vybraných knih, stejně jako snahu spolupracovat s učiteli na vhodném výběru knih pro děti a mládež a zvýšit tak zájem o knihy, čtenářskou a informační gramotnost.

Ročník 2020 musel přejít vzhledem ke všem

opatřením do online režimu, a tak se na ročník 2021, naživo, všichni těšili o to více. Přípravy na festival začínají již v letních měsících a podílejí se na nich všechny dětské knihovnice KMHK, letos navíc i kolegyně z EuropeDirect. Po rozdělení jednotlivých pracovních skupin dle tříd vytváříme seznam doporučené četby žákům základních škol, který mohou učitelé (ale i rodiče) použít jako inspiraci k povinné i doporučené četbě. K seznamu, kde jsou knihy děleny do různých kategorií, náleží i prezentace s krátkými popisky pro přiblížení knih a plakáty s obálkami zajímavých knih pro vyvěšení do tříd. V roce 2020 jsme vytvářeli i prezentační

videa knih a v roce 2021 jsme naopak rozšířili seznamy o nové kategorie (knihy biblioterapeutické, komiksy, audioknihy) a přidali bonusy v podobě Městských her a námětů na čtenářské deníky jinak. Přípravy vrcholí několik dní před samotným festivalem, kdy doporučované knihy a CD musíme dohledat a připravit do mnoha přepravek k reálné prezentaci učitelům.

s online vysíláním, aby učitelé o zajímavé náměty do hodin českého jazyka nepřišli.

Jak tedy festival roku 2021 probíhal? Knihovnice dětských oddělení od brzkého poledne chystaly stohy knih, plakátů a letáků, kolegyně z EuropeDirect zajišťovaly prezentaci zahraničních stáží, technické spojení a možnost online vysílání ve velkém sále knihovny a kolegyně z Literární kavárny Knihovny města HK připravovali chutné občerstvení. Kvapem se blížila 13. hodina a 30. minuta, čas zahájení festivalu úvodní přednáškou Jana Horáka. Vtipná, názorná a neuvěřitelně inspirativní téměř dvouhodinová nadchla všechny přítomné a přinesla paletu nápadů pedagogům i knihovníkům. Bylo nesmírně příjemné sledovat, jak jednoduché aktivity mohou přinést zápal pro studium dětem i novou radost pedagogům pro další práci s dětmi. Po takto strhující prezentaci následovala už jen krátká představení zajímavostí pedagogům z dílen knihovnic. Kolegyně Markéta Dubnová představila novou službu Městské hry, zpracované pro použití na doma, ve školách či táborech. Tato myšlenka vznikla z městských her, které všechny pobočky knihovny pořádaly v době zavření knihoven roku 2020 a 2021. A protože her vznikla celá řada a nechtěli jsme, aby množství práce a nápadů zapadlo, přišla Markéta s inovací vytvořením složek, které lze půjčovat podobně jako knihy či časopisy. Aktuálně jich je zapsáno 7 a na dalších se pracuje. Dále představila knihovnice Markéta Poživilová knihy biblioterapeutické: Knihy pomáhající s problémy. Tuto kategorii jsme na základě myšlenky kolegyně Danči Váňové začali tvořit na jaře a postupně vybíráme a označujeme knihy, které řeší nejruznější témata (smrt, nemoc, závislost, LGBT aj.), s kterými se děti a dospívající mohou setkat, a snažíme se tak dát učitelům i rodičům další

Festival se také snažíme vždy ozvláštnit zajímavou přednáškou či workshopem pro učitele. V roce 2021 měl přednášet pedagog a spisovatel Radek Malý, který na poslední chvíli účast zrušil, ale vše zlé je k něčemu dobré. A tak jsme shodou šťastných náhod získali doporučení a kontakt na pedagoga ostroměřské školy, pana Jana Horáka, který svou účast přislíbil se zajímavým workshopem Český jazyk netradičně: pohybové hry a jiné nápady v hodinách českého jazyka. Ale členění výzvam patří k práci pedagogů i knihovníků a do připraveného programu vložil překážku covid. Pan Horák byl však tak laskav, že i přes zdravotní obtíže souhlasil

možnost, jak pomáhat dětem s daným problémem pracovat, třeba právě díky knize. Nutno dodat, že díky skvělé grafické práci bývalého kolegy Lukáše Komárka a zápalu Markéty Poživilové mají rodiče, učitelé i děti možnost snadného nalezení v policích a výběru z rozsáhlé sbírky těchto knih. Kolegyně Petra Landsmannová pak ještě představila evropský projekt zahraničních stáží pro učitele a možné spolupráce na poli vztahů evropských aktivit a fondů, čímž uzavřela přednáškovou část festivalu a byla zahájena část představení knih. V ní se na jednotlivých „stánčích“ (rozdělených dle tříd) mohli učitelé a další návštěvníci seznámit s konkrétními knihami doporučenými pro daný věk a vyslechnout si náměty od knihovníků a nechat se inspirovat k možné doporučené četbě žáků či doporučení dětem.

Bohužel se do návštěvnosti promítlo (nepochopitelné – pozn. autorky) aktuální rozhodnutí vlády neuznávat testy na prokázání bezinfekčnosti, a tak se řada pedagogů nemohla dostavit (o jejich zklamání jsme se dověděli v mnohých telefonátech a mailových dotazech). Přesto považujeme průběh a výstupy festivalu za úspěšné, což dokládáme i několika zprávami od učitelů:

„Dobrý den, děkuji za zasláné materiály. Festival knihy s vašimi nabídkami a nápady pana učitele Horáka byly inspirativní a pěkné. Pěkný advent, Lenka Doležalová.“

„Moc děkuji! Bylo to opět výborně zorganizované, milé, plné nápadů a tipů na knížky, nádherná! Voňavý advent! S pozdravem, Alice Marková, ZŠ SNP.“

Závěrečný jmenovitý dík patří všem kolegyním pracujícím na úspěchu festivalu: Týnce Černé,

Markétě Dubnové, Dáše Grňové, Báře Herčíkové, Zdence Horské, Báře Jožákové, Petře Landsmannové, Petře Lisé, Terce Mališové, Evičce Ondové, Petě Ornstové, Jitě Pokorné, Markétě Poživilové, Danče Váňové.

Výstupy z festivalu jsou pro všechny zájemce k dispozici online od 4. 12. 2021 na webových stránkách knihovny <https://www.knihovnahk.cz/pro-deti/nabidka-skolam/festival-skolni-cetby-2021>.

Těšíme se na další ročník! Díky všem zasílá koordinátorka festivalu Zdenka Hochmanová.

Kontakt na autorku: detske@knihovnahk.cz

Jaký svět přijme za vlastní vaše dítě?

Jaroslava Vydarená

Dítě do čtyř let přijímá za vlastní takový svět, jaký mu nabízíme. Obrovská odpovědnost, vidíte. A není to jen odpovědnost rodičů, dědečků, babiček a učitelek mateřských škol, ale také nás, knihovníků. I tahle myšlenka zazněla na letošní

Královéhradecké knihovnické konferenci, která se konala 23. listopadu v online prostředí a byla věnována dětskému čtenářství. Přistihla jsem se, že po celou dobu konference mám velmi příjemné pocity, často se usmívám... a uvědomila jsem si, že po dlouhé době hovoříme o něčem, co má opravdu smysl, co je vděčně přijímáno. Proč já

vlastně nejsem „děčkařem“, jak se profesním slangem nazývá knihovník, který se věnuje dětem. Ti přece nikdy nemohou říci: tohle nemá smysl, my se tady snažíme, a nikdo to neocení. Děti to určitě ocení a krásné na tom je, že to ocení i po mnoha letech, kdy jsou z nich dávno dospělí, a přesto si dobře vzpomínají na svou první knížku i na člověka, od kterého ji dostali nebo který jim předčítal.

Konference se účastnilo více než 120 knihovníků, takže by se ani do konferenčního sálu Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, tedy pořádající organizace, všichni nevešli. Jedna z výhod online akcí. A ve velké míře byli zastoupeni právě „děčkaři“. Ředitelka hradecké městské knihovny Barbora Čížinská představila projekt Bookstart, jehož ambicí je dostat knížky k těm nejmenším a dát šanci i dětem, pro které není svět knih samozřejmostí. Také klub Rybička, který je v knihovně otevřen a je určen rodičům či prarodičům s dětmi od 1 do 4 let, považují za krásnou a smysluplnou činnost. Často se nám naskytne obrázek, kdy v čekárně u lékaře, v kavárně, v restauraci a v celé řadě jiných míst vidíme malé děti, které soustředěně sledují pohádku v mobilu či tabletu. Ano, možná dobrý pomocník, ale jedině v případě, že rodiče vymezí dítěti na sledování monitoru nezbytný čas. V opačném případě se z užitečného pomocníka stává panovačný velitel. Koneckonců i z dítěte, ve kterém nechtěně a z pohodlnosti vypěstujeme závislost. Upřímně: nemyslím, že jednou naše děti budou s láskou vzpomínat na monitory, displeje a obrazovky, ale na mámu, tátu či babičku, kteří jim pravidelně četli před spaním. Na tomhle ani vyspělé technologie nic nezmění.

O tom, že bez dostatečného čtení není vzdělanost, mluvil doktor Václav Mertin z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Jak je pro rozvoj dítěte důležité na ně mluvit, ukazovat mu a pojmenovávat věci a později pravidelně předčítat. Z reakcí účastníků konference bylo vidět, že právě tato přednáška se velmi líbila. Sama chodím se svým dvouletým vnoučkem do knihovny, a tak mohu ze zkušenosti potvrdit, že dětská oddělení jsou pro tyto děti báječným prostředím.

A nemyslete si, že sahají jen po hračkách, my už máme kupříkladu prohlédnuté a převyprávěné všechny knížky o mašinkách. Myslím, že to je ten nejlepší způsob, jak naučit děti pravidelně chodit do knihovny, která je pro ně od nejtěplejšího věku otevřenou a vstřícnou náručí.

Současnou uměleckonaučnou literaturu pro děti a mládež představila doktorka Olga Kubečková z Pedagogické fakulty Ostravské univerzity. Velmi inspirativní příspěvek, který se věnoval kvalitnímu výběru knih pro děti od předškolního věku až po žáky devátých tříd. Krásné knihy od Jiřího Dvořáka, zdařilé dějiny umění v příbězích pro děti s názvem *Van Goghova hvězdná noc* od Michaela Bírda, naučná kniha Renaty Fučíkové, plná krásných ilustrací, s názvem *Dobrych 100*, která přitažlivou formou mapuje důležité okamžiky naší republiky, nebo kniha Olgy Stehlíkové *Já člověk*, která barevně a poutavě vtahuje děti do pestrého světa charakterů a lidských povolání. A spousta dalších zajímavých knih, ale také internetových odkazů byla v příspěvku představena. Stačí si vybrat. Takže velmi užitečný příspěvek nejen pro knihovníky, ale také pro nás všechny, kteří potřebujeme inspiraci pro vhodnou četbu pro naše nejmenší. Při výběru literatury pro děti může pomoci také projekt čtení dětem na portálu Knihovny.cz. Moravská zemská knihovna spolu s Městskou knihovnou v Praze nabízejí pomoc rodičům i učitelům při výběru kvalitních titulů pro děti a mládež.

Konference nebyla zaměřena jen na čtenářství a přípravu těch nejmenších, samozřejmě obsahovala i příspěvky určené mládeži. Já jsem se však ve svém příspěvku zamyslela nad tím, co mě zaujalo nejvíce, a to byla péče o nejmenší. A v tomto směru byla konference, jak někdo z účastníků výstižně uvedl v závěrečném dotazníku spokojenosti, živou vodou.

Poznámka redakce: Koncem dubna vyjde e-sborník z Královéhradecké knihovnické konference. Upoutávku naleznete na zadní straně zpravodaje.

Kontakt na autorku: jaroslava.vydarená@svkhk.cz

Každý z nás může změnit svět k lepšímu

Petra Řoutilová

O udržitelnosti v knihovnách jsme ve zpravodaji už několikrát psali,¹⁾ takže to rozhodně není téma nové a rozhodně by být nemělo. Udržitelnost se pomalu, ale jistě stává velkým tématem ve všech oblastech našich životů. A knihovny nejsou výjimkou.

V polovině prosince proběhla mezinárodní online konference Udržitelnost v knihovnách 2021. Konala se na závěr celoročního vzdělávacího cyklu, věnovaného právě udržitelnosti. V průběhu webinarů, workshopů a osobních setkání byla snaha nalézt tu správnou cestu k uchopení cílů udržitelného rozvoje a jejich zavedení do praxe.

Hned v úvodu bylo řečeno, že konferenci cyklus rozhodně nekončí, ale má být předělem mezi cyklem určeným pro knihovníky (2021) a cyklem určeným pro čtenáře (2022). Nastal zkrátka čas přestat si udržitelnost hýčkat pouze mezi knihovníky, ale vynést ji ven – mezi veřejnost.

V úvodní části konference zazněly zdravotní a poděkování organizačnímu týmu například od Romana Giebische, který mluvil jménem SKIPu, nebo Tomáše Řeháka, ředitele Městské knihovny v Praze, odkud se konference vysílala. Další, kdo měl v úvodu slovo, byl Stanislav Štech, předseda České komise pro UNESCO, který mluvil o tom, že je potřeba pokročit od vnímání knihovny jen jako skladu knih. Je nutno ukázat, že je to něco, co dělá ze zdrojů poznání. Já osobně jsem si myslela, že to, že knihovna není jen skladem knih, je už vnímáno i širší veřejností, ale pan profesor mě opět uvrhl v pochybnosti. Další úvodní slovo, které mě osobně zaujalo, bylo slovo Ivety Hurné, ředitelky Krajské knihovny P. O. Hvězdoslava v Prešově. Paní ředitelka mluvila o začátcích jejich „Zelené knihovny“. Líbilo se mi, že se rozhodli poučit z chyb jiných a neopakovat je. Během všech webinarů a seminářů

k udržitelné knihovně si uvědomili, že už sami pro udržitelnost něco dělají, aniž si to vůbec uvědomují. U nich to byl například klub bylinkářů, který vznikl při knihovně. Tak schválně, co děláme my ostatní v knihovnách, a ani si neuvědomujeme, že tím přispíváme k cílům udržitelného rozvoje?

Další, co mě hned v úvodu zaujalo, bylo slovo Michala Broži, vedoucího informačního kanceláře OSN pro ČR. Přednesl tři významné myšlenky týkající se udržitelnosti:

- Je nutné opustit styl uvažování, že něco nejde.
- Uvědomit si, že součástí transformace udržitelnosti jsme úplně všichni.
- Neměli bychom podceňovat sílu dezinformací.

Po úvodních slovech nám byly nabídnuty dva bloky. Jeden se týkal klimatu a druhý vzdělávání. Já se rozhodla pro blok vzdělávání, takže těm, koho více zajímá klima, se omlouvám.

Michaela Kuřiková z Centra pro otázky životního prostředí nám představila Kreativní vzdělávání pro udržitelnou budoucnost. Výstup vzešel z projektu kreativního vzdělávání na školách. Co si pod tím představíte? Jedná se o výuku, která probíhá ve spolupráci s umělci nebo profesionály z kreativních odvětví. Během jednoho roku byly zapojeny 4 třídy, 4 umělci a 4 pedagogové. V rámci projektu zkoumali, jak může kreativní učení posílit vzdělávání pro udržitelnost. Blíže se na projekt můžete podívat zde: <https://www.spkv.education/cz/projekty/vzdelavani-pro-budoucnost>.

Petra Gajová ze společnosti ARPOK, o. p. s., nás seznámila s metodickými materiály věnujícími se globálnímu rozvojevému vzdělávání. Formou praktické ukázky nám předvedla, co metodické materiály nabízejí učitelům ZŠ a SŠ a všem, kteří chtějí začleňovat globální témata do výuky. Materiály je možné si prohlédnout, zakoupit za poštovné či volně stáhnout na této stránce: <https://eshop.arpok.cz/>.

¹⁾ ŘOUTILOVÁ, Petra. Udržitelnost v knihovnách. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2021, 31(2), 16-17. ISSN 0862-9366.
 BUCHTOVÁ, Vladimíra. Udržme se... už potřetí... *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2021, 31(2), 47-49. ISSN 0862-9366.

Zuzana Schreiberová z Multikulturního centra Praha, z. s., přednesla příspěvek Jak na multikulturní vzdělávání po uprchlické krizi? Multikulturní výchova po uprchlické krizi začala být vnímána kontroverzně. Multikulturní centrum se rozhodlo na problém podívat jinak a šli cestou prevence předsudků a stereotypů. Více se dozvíte na stránkách centra <https://mkc.cz/>.

Posledním příspěvatelem z této skupiny byl Jiří Kulich ze Střediska ekologické výchovy SEVER. Pracují dlouhodobě s místně zakotveným učením a realizují program Škola pro udržitelný rozvoj. Co je místně zakotvené učení? Je to učení vázané na místo, založené na učení o místě, v místě, pro udržitelný život v místě a světě. Učení skrze místo. Více se dozvíte zde: <https://www.skolaprozivot.cz>.

Po přestávce si už pro nás organizátoři konference připravili další blok a další rozhodování, co nás zajímá nejvíce. K výběru byla témata tři – Půda, krajina, jídlo; Město a obec; Knihovny a knihy. Já, vzděláváním knihovnice, jsem se podle očekávání připojila ke skupině poslední, tedy ke Knihovnam a knihám.

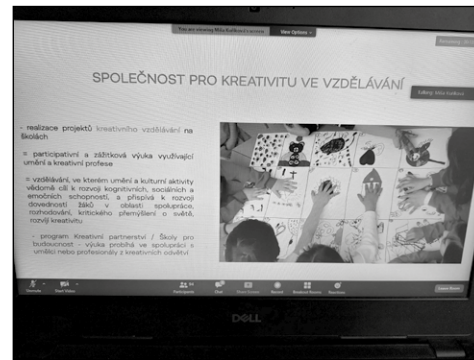
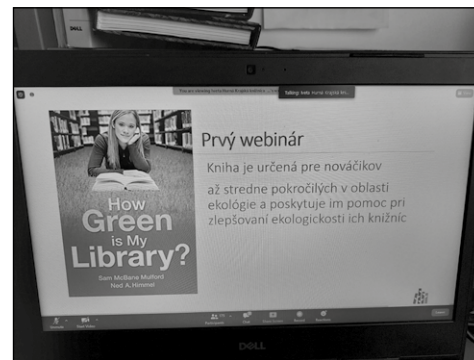
S prvním příspěvkem se představila Veronika Benešová Hudečková z nakladatelství Verzone a knihkupyně platformy Knihex. A právě platforma Knihex připravuje katalog malých nakladatelů a nezávislých knihkopců. Má být spojujícím kanálem mezi malými nakladateli a knihovnami. Katalog je právě ve vývoji. Spuštění je plánováno v polovině roku 2022.

Další příspěvek Udržitelnost v MZK nám představila Petra Chaloupková. Mluvila o tom, co pro Moravskou zemskou knihovnu znamená udržitelnost a co pro udržitelnost konkrétně dělají – přes architekturu budovy, vzdělávání, třídění odpadů až po vznik pracovní skupiny pro udržitelnost.

Z Městské knihovny Žatec se slova chopila Veronika Košťáková a představila nám jejich program Zelená knihovna. Co mě opravdu zaujalo, byl jejich vermikompostér, v němž zpracovávají veškeré bioodpady a kompostem poté přihnoují květiny v knihovně. Dalšími zajímavými aktivitami jsou semínkovna, hmyzí domečky nebo bylinkový truhlík, určený pro vzdělávání.

Druhým zahraničním hostem konference byla Andrea Francová z Bratislavského regionálního ochranného sdružení BROZ, která nám představila dětskou pohádkovou knihu o ochraně přírody *Príbehy z lúk a mokradí*.

Hravější lidi zaujme jistě příspěvek Jolanty Svobodové, která v rámci Kreativní laboratoře KISK FF MU vyvinula deskovou hru Mikrostopa. Cílem hry je dosažení uhlíkové neutrality. Na hru

se můžete podívat zde: <https://udrzitelna.knihovna.cz/pro- knihovny/od-student%C5%AF-kreativn%C3%AD-laborato%C5%99e-kisk>.

Posledním, kdo představil svůj příspěvek, byl Marek Mencl z organizace Pábení, s. r. o., která navrhuje služby a mění chování organizace. Pomáhají organizacím, aby se zaměřily na cíle udržitelného rozvoje.

Závěrem lze říci, že celorepubliková kampaň roku 2021 se zdárně dostala do svého závěru a přinesla své ovoce. Alespoň já osobně si nyní

dokážu pod pojmem „udržitelnost“ představit konkrétní věci. ☺ A věřím, že nejenom v naší knihovně nyní probíhají schůzky a debaty na téma, jak se k udržitelnosti více přihlásit. Jak docílit toho, aby se mezi regály s knihami vešel navrhovaný příklad vermikompostér či semínkovna. Jak lépe zacházet s osvětlením či vodou. Věřím, že my knihovníci na to všechno přijdeme a přispějeme tak svojí troškou k cílům udržitelného rozvoje.

Kontakt na autorku: petra.routilova@svkhk.cz

Standard pro postupy rekonstrukce knihoven

Lenka Dostálová

Standard pro postupy rekonstrukce knihoven je komentovaná barevná verze *Metodického pokynu Ministerstva kultury k vymezení doporučených postupů a parametrů pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi do 40 tisíc obyvatel*,¹⁾ který byl vydán v roce 2020. Metodika vznikla v rámci činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven²⁾ při Moravské zemské knihovně v Brně.

Dokument je určen všem, kdo se zajímají o otázky rekonstrukce nebo modernizaci veřejných knihoven, tj. zřizovatelům, ředitelům, pracovníkům knihoven, ale také architektům, designérům a projektantům. Slouží jako pomůcka, která by měla ujasnit celý proces rekonstrukce a přiblížit jednotlivé základní kroky. Shrnuje osvědčené postupy a příklady dobré praxe, odkazuje na existující normy a standardy, a to s ohledem na proměňující se roli knihoven zejména v instituce celoživotního neformálního a občanského

vzdělávání. Cílem standardu je podpořit efektivní průběh rekonstrukce a předejít možným rizikům při jejím průběhu. Dokument také přibližuje, jak vypracovat předprojektovou přípravu, která je podkladem pro strategické uchopení rekonstrukce.

Součástí standardu jsou přílohy, které vysvětlují odborné pojmy vztahující se k rekonstrukci, okruh otázek potřebných k vypracování SWOT analýzy knihovny, výtah z dotazníku pro hodnocení budov knihoven (vypracovaný mezinárodní organizací IFLA) a okruh otázek *Ptejme se uživatelů*, které pomohou zjistit potřeby komunity daného místa.

Příručka vyšla v tištěné i elektronické podobě. K dispozici je ke stažení na webových stránkách Informace pro knihovny (<https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-postupy-rekonstrukce-knihoven>).

K atraktivnosti standardu přispívají barevné fotografie budov a interiérů knihoven, které mohou být návodem i inspirací.

Kontakt na autorku: Lenka.Dostalova@mzk.cz

¹⁾ http://invenio.nusl.cz/record/432048/files/nusl-432048_1.pdf

²⁾ <https://mevrk.mzk.cz/>

Reportáž ze křtu knihy Pozpátku

Marie Magdaléna Landsmannová

Starší pán s prošedivělými vlasy, s brýlemi, ve světlém saku seděl za stolem a usmíval se. Přivětivá nálada v sále promlouvala ke všem zúčastněným, každý toužil jít blíž a nechat si podepsat knihu. Nápis *Pozpátku* byl vidět všude kolem a autor podepisoval.

Křest sbírky básní Jana Pěty probíhal ve čtvrtek 2. prosince. Dalo by se říct, že kniha vznikala téměř šedesát let, aniž by o tom někdo věděl. První verše pocházejí z konce 60. let, ale jako celek vycházejí až nyní, v roce 2021.

„Knížka veršů je pro mě srdeční záležitostí. Jde o starou věc, verše jsem nikdy nepsal programově. Vždycky mě téma, pocity a slova napadaly spontánně. Nechtěl jsem si hrát na spisovatele nebo básníka, tím jsem ani neměl ambici být. Ale měl jsem v sobě pocity, které jsem potřeboval zaznamenat. Už několik let ale nové básně nepišu. Ve sbírce najdete takový pozdní sběr.“

*Chťtí věci nečekané
a čekat na ně
Brát míru krokům osudným
Psát o tom co se stane
aniž vím*

Místo konání křtu je autorovi blízké. Jako bývalý ředitel Knihovny města Hradce Králové se rozhodl spolupracovat s kolegy i po odchodu do důchodu. Společně vydali publikace o kulturní a literární historii města *Hradecká čítanka* a *Literární průvodce Hradcem Králové*. Křest jeho třetí knihy se odehrál v přízemí ve víceúčelovém sále. Při vstupu byl každý účastník přivítán pracovníci knihovny, která kontrolovala potvrzení o očkování či prodělaném onemocnění. Zářivě červené linoleum vedlo účastníky od pořadatelky podél výstavy obrazů a prodejního stánku, kde si mohli zakoupit sbírku *Pozpátku*, k dřevěnému pódiu. Uprostřed něj stál stůl s připraveným šampaňským a knihami a dvě křesla. Křest měl naplánovaný začátek v 17 hodin. Dva muži předstoupili před třicet diváků krátce

po stanoveném čase. Starší muž ve světlém saku s brýlemi se představil jako Jan Pěta. Jeho společník na pódiu, muž v tmavém obleku, byl Ivan Klbal, zaměstnanec knihovny, který pomáhal s recitací vybraných básní.

„Nikdy jsem se neúčastnil žádné recitační soutěže, ale jako mladý jsem psal básně. Díky panu Pětovi jsem se seznámil i se známou básnířkou, které jsem dal na hodnocení svou tvorbu. Když jsem k ní za pár týdnů přišel, řekla jen, že bych na tom měl ještě zapracovat a pochválila mi desky, v kterých jsem jí básně přinesl. Takže nejsem expertem na poezii,“ řekl o svém vztahu k básním Ivan Klbal.

*Všechno ti odpustím
až opět smutné čelo podzimů
prorazí mlhami*

Jan Pěta se na začátku rozhovoru více o svém dětství v Kunštátě na Moravě: „Jedna z mých prvních vzpomínek je velký pohřeb básníkův v Kunštátě. Byly mi čtyři roky, když zemřel František Halas.“ Vyrůstal obklopený známými básníky a intelektuály a pod jejich vlivem psal verše už od mládí. A právě rané básně se rozhodl odrecitovat i na křtu, byly tedy pro posluchače nové a ve sbírce se nevyvyšovaly. Jako první zazněla báseň *Pablo Picasso*, za kterou získal náctiletý Jan Pěta první místo v celostátní soutěži. Následovaly verše ze tří různých proudů a témat. *Až se mi vrátíš* je báseň milostná, o první lásce a zklamání, a *Vodovod* spadá do poezie všedního dne. „Tahle se moc líbila Kunderovi,“ komentoval báseň *Dotazník*. Ludvík Kundera bydlel v době autorova dětství také v Kunštátě, na náměstí přímo naproti Pětovým. Mladý Jan za ním chodíval s prvními verši a právě *Dotazník* byl jednou z jeho nejoblíbenějších. Báseň je reminiscencí na dotazník, který bylo nutné vyplňovat v zaměstnání, a má sarkastický podtext, který po odrecitování návštěvníci ocenili smíchem. Psaní se ale Jan Pěta věnoval i na gymnáziu v Boškovcích, kde v 60. letech spoluzaložil Studentské divadlo poezie. Pro hry si studenti vytvářeli vlastní texty a písně.

DOPORUČUJEME DO VAŠICH FONDŮ

*Krev stydne a krev vře
do rytmu kolíbání
Dostal jsem žádané
Navíc dvě ani*

Doprovodný program ke křtu obstarali žáci Základní umělecké školy Habrmanova. Talentovaní mladíci, chystající se na konzervatoř, zahráli na klavír vybrané skladby. Při první pauze se představil Kristián Česák s Harlekýnem od Bohuslava Martinů a při druhé Marek Ulrich s Písní beze slov od Felixe Mendelssohna-Bartholdyho.

Po první pauze autor *Pozpátku* vybral jako další ukázkou ze své tvorby cyklus *Nápěvky mluvy* z 80. let, jehož hlavním tématem je život hudebního skladatele Leoše Janáčka. Z devíti krátkých básní jmenujme třeba hned první část cyklu, pojmenovanou *Olga* po Janáčkově zesnulé dceři, která zemřela ve 21 letech na tyfus.

*Kdo vypráví
zhášečům světél v zemi
o světle
a o ztmnění*

Po druhé hudební pauze se Jan Pěta věnoval ve svém projevu už jen vydávané sbírce. „Když se dva plány setkají,“ popsal autor jednoduše vznik sbírky. Minulý rok se probíral svými básněmi a snažil se z nich utvořit nějaký celek, když mu napsala Petra Landsmannová, vedoucí referenčního centra knihovny, že hledá regionálního autora, kterému by knihovna pomohla vydat knihu. Bývalý knihovník jí nabídl své verše a začalo se pracovat na sbírce. Důležitá byla i spolupráce s výtvarníkem Jiřím Šindlerem, který vybral k *Pozpátku* sérii leptů, díky

kterým získala sbírka zcela nový rozměr. Seznámení dvou autorů publikace se datuje až do 70. let, kdy Jan Pěta navštívil poprvé atelier talentovaného umělce a hned se nadchl jeho stylem.

Finální verzi knihy dostal její autor do rukou přesně v den svých 76. narozenin. „Když jsem dostal do ruky hotovou knížku, byl to nejlepší dárek vůbec.“

*Přes nás to půjde
věčné
jak zachvění víček*

K slavnostnímu aktu pokřtění knihy se na pódiu ke dvěma mužům přidali ještě redaktorka Petra Landsmannová, grafik Jan Košek a zástupce tiskárny Garamon František Lahučký. Toto vydavatelství a tiskárna sídlí „hned za zdí“ sálu a spolupracují nejen s knihovnou na podobných regionálních projektech. „Každý rok vydáváme jednu publikaci od místního autora, který by jinak takovouto možnost od větších vydavatelství nedostal, a podporujeme tak královéhradeckou kulturu,“ poznamenala Petra Landsmannová.

Společně sbírce popřáli, aby se hojně četla a našla si své příznivce. Sám autor vyjádřil pouze jedině přání: „Mým snem je, aby se našel alespoň jeden člověk, kterého se některá z básní dokáže dotknout.“ Po symbolickém polití knihy si skupina kmotrů připila i s tlaskajícími hosty. Po poděkování přišla na řadu autogramiáda.

*Věci zpod paměti
i ty rozbité
slova co mrzí
slzy
o nichž nevíte*

Jan Pěta s prošedivými vlasy, s brýlemi, ve

POKLADY KNIHOVNÍCH FONDŮ

světlém saku seděl za stolem a usmíval se. Přivětivá nálada v sále promlouvala ke všem zúčastněným, každý toužil jít blíž a nechat si podepsat knihu. Nápis *Pozpátku* byl vidět všude kolem a autor podepisoval. Starší pán ve světlém saku vstal a stále se usmíval.

(Použité verše pocházejí z básnické sbírky Pozpátku)

Kontakt na autorku:
majamagdalandsmannova@seznam.cz

Graduál – poklad třebechovického muzea

Petra Jahnová

Třebechovické muzeum betlému je doma i v zahraničí známé především díky mechanickému betlému Josefa Probošta a rozsáhlé sbírce betlému. Muzeum ovšem spravuje také městský sbírkový fond s předměty, které se vážou k městu a regionálním dějinám. Mezi nejvzácnější kousky tohoto fondu patří graduál z roku 1559. Sloužil literátskému bratrstvu při kostele sv. Ondřeje jako liturgická kniha obsahující zpěvy ke mši svaté. Jeho rozměry 50 x 40 cm umožňovaly, aby na něj viděli všichni zpívající. Celkový počet stran je 439, z toho 21 stran je zdobeno bohatou iluminací. Graduál je psán česky se stručnými latinskými poznámkami. Dřevěné desky jsou potaženy kůží a zdobeny mosaznými prvky po obvodu a rozetou uprostřed. Zpěvník lze uzavřít dvěma sponami.

Literátská bratrstva zpívala latinské a české církevní písně a dosáhla svého největšího rozkvětu v 15. a 16. století. Jejich organizace připomínala řemeslné cechy a členové patřili k váženým občanům města.

V roce 1559, kdy vznikl graduál, stál v čele literátského bratrstva Bartoloměj Klatovský, který působil opakovaně i jako purkmistr města. Bartoloměj Klatovský učinil svědecký zápis na první stranu graduálu, kde popsal záchranu graduálu při velkém požáru v roce 1567. Město překvapil zničující požár, při kterém shořelo 49 domů, kostel, fara, škola a radnice i se všemi městskými privilegii. Graduál se při požáru nacházel v kostele na kruchtě zamčený v pulpitu. Bartoloměj Klatovský společně s Janem Šimkem (synem kata z Hradce Králové) pulpit i s knihami shodili z kůru na podlahu kostela, odkud ho následně vynesli ven. Oba pro graduál riskovali

život, neboť vzápětí požár zasáhl celý kostel.

Graduál unikl zkáze celkem třikrát. Podruhé byl zachráněn za třicetileté války v roce 1633. Traduje se příběh, že obyvatelé Třebechovic byli varováni opočenským hejtmánem, že se k městu blíží početná skupina loupeživých Švédů. Radní hned začali jednat, všechna privilegia a pečeteř svěřili starému kostelníkovi – rybáři, který společně se svým šestnáctiletým schovancem bydlel v rybárně uprostřed nebezpečných bažin. Také farář dal rybáři do úschovy kostelní podklady a literáti graduál. Švédové se ovšem o úkrytu cenností dozvěděli a jeden z nich se v noci vydal do rybárny. Nutil starého rybáře, aby prozradil, kam cennosti ukryl. Statečný chlapec vzal do rukou zlatý kalich a s nabídkou, že vojákovy prozradí úkryt, ho vylákal do bažin, kde Švéd zahynul.

Literátská bratrstva existovala navzdory náboženským zmatkům a válečným událostem až do vlády Josefa II., který jejich činnost zakázal. Majetek, který bratrstva vlastnila, byl zkonfiskován a rozprodán na veřejných dražbách. Věci třebechovického literátského bratrstva byly prodány v roce 1785 ve veřejné dražbě ve prospěch zajatých křesťanů z turecko-tatarských žalářů.

Třebechovickým literátům se podařilo graduál zachránit potřetí, neboť zpěvník ukryli a úředníkům podstrčili méně významnou knihu.

Jak již bylo zmíněno, graduál patří do sbírek třebechovického muzea a bývá vystavován při výjimečných příležitostech. Naposledy byl

obdivovaným exponátem výstavy „Pod ochranou svatého Ondřeje“, která v září loňského roku připomněla 250 let od posvěcení kostela sv. Ondřeje v Třebechovicích.

Kontakt na autorku: vedoucimuzea@betlem.cz

Adéla Kohoutková (* 1984)

Vanda Vaníčková

Neustále z různých míst slyšíme, že zavřít jedny dveře znamená rovnou otevřít další, za nimiž na nás čeká nové dobrodružství. Někdy se tomu těžko věří, ovšem příběh Adély Kohoutkové z Nechanic zcela uvěřitelný je. Po dlouholeté práci v úplně jiném oboru se v roce 2021 stala knihovnicí a nadšená z nové pracovní výzvy číší i z rozhovoru. A co teprve, když si prohlédnete webové stránky knihovny¹⁾ a sekci Akce knihovny...

¹⁾ Dostupné na WWW: <<https://knihovnanechanice.webk.cz/pages/akce.html>>

Oslovení paní knihovnice vás neprovází dlouho – jak se vše seběhlo?

Místní knihovnu navštěvuji už od školních let. V knihovnickém prostředí jsem se vždy cítila dobře. I když vím, že priorita knihovny je půjčování knih, tak se mi líbí, že je to také centrum kulturně-společenského života. Jelikož jsem patnáct let pracovala v jiném oboru a práce mě již nenaplňovala, rozhodla jsem se absolvovat dva e-learningové kurzy v Moravské zemské knihovně. Začátkem letošního roku bylo vyhlášeno výběrové řízení na

pozici knihovnice ve Štolbově městské knihovně Nechanice. Nějak jsem se moc nerozmyslela, zkusila štěstí a zadařilo se.

Kde čerpáte inspiraci a nápady pro svou práci v knihovně?

Mojí velkou inspirací jsou pobočky Knihovny města Hradce Králové, ale také knihovna v Černílově. A samozřejmě internet, kde je spousta zajímavých nápadů. Jinak se snažím zjistit, o co by čtenáři měli zájem.

Prozradte těm, kteří neznají Štolbovu městskou knihovnu Nechanice, jaká je. Na co byste návštěvníky pozvala?

Štolbova městská knihovna Nechanice se nachází v 1. patře Kulturního domu Nechanice. Jedná se o městskou knihovnu, která má dvě oddělení, pro děti a dospělé. Plní regionální funkci a obhospodařuje 11 neprofesionálních knihoven, do kterých dodává výměnné soubory. Knihovna má svůj FB profil, kam se snažím vkládat aktuální informace, novinky knih a sdílím společenské a regionální akce. Knihovna pořádá besedy pro místní školu, dílničky pro děti, výstavy, městské venkovní rodinné hry, besedy se spisovateli či zajímavými osobnostmi. Pro nejmenší děti tu máme projekt Bookstart. Letos jsme se poprvé zapojili i do veřejných sbírek, jako byly České dny proti rakovině nebo Den veteránů.

Kterou vámi pořádanou akci v knihovně máte nejvíce ve vzpomínkách?

Akcí, na kterou doslova s láskou vzpomínám, byla beseda s paní spisovatelkou H. M. Körnerovou. Knížky od paní autorky jsem nejvíce četla, když jsem byla na mateřské dovolené, a tak jsem měla velkou radost, že paní spisovatelka souhlasila s besedou v Nechanicích. Její knihy mají oblibu i u místních čtenářů, protože jsou stále vypůjčené. Po ohlášení besedy byla kniha *Heřmánkové údolí* nejvíce poptávanou knihou. Zájem o setkání s paní spisovatelkou byl veliký. Věřím, že pro všechny zúčastněné to byl nevšední zážitek.

Je nějaká vysněná knihovna, kterou byste chtěla navštívit?

Pokud bych snila, líbila by se mi představa navštívit zrekonstruovanou a zmodernizovanou

Štolbovu městskou knihovnu Nechanice, protože by si to zasloužila. Jelikož ráda cestuji, tak bych se podívala v Portugalsku do knihovny Joanina, která se nachází uvnitř známé univerzity v Coimbre. Budova dříve sloužila jako královský palác. Je navržena v barokním stylu. Skládá se ze tří sálů s masivními dubovými policemi, které ukrývají přes čtvrt milionu svazků. Zajímavostí je, že v temných částech knihovny žijí netopýři hvízdaví.

A. Kohoutková se spisovatelkou H. M. Körnerovou

Kdybyste se mohla proměnit v jednu věc v knihovně, co by to bylo?

Asi je to očekávané, ale zřejmě bych se proměnila v zajímavou knihu. Počkala bych na čtenáře, který by si mě vypůjčil. Zajímalo by mě, jaké emoce při čtení projeví, zda se mi budu líbit a jak dlouho by mě četl.

Odskočíme-li mimo svět knih a časopisů, co vám dělá radost, čemu se věnujete?

Velmi ráda cestuji a poznávám krásy naší české země. Moji srdeční záležitosti jsou Krkonoše. Největší radost mám, když můžeme s rodinou vyrazit na pěší výlet po horách a trávit společně volný čas.

Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

Nová hra Salon republiky aneb Skryté příběhy konečně v Hradci Králové

Petra Landsmannová

Možná jste už zaznamenali, že v Knihovně města Hradce Králové sídlí také informační středisko Europe Direct Hradec Králové. Vzniklo v roce 2013 a jeho úkolem je informovat občany o evropských záležitostech a zatraktivnit obrázek EU. A protože to v České republice není zrovna snadný úkol, vymýšlíme i netradiční způsoby, jak toto nelehké zadání splnit. Kromě cestovatelských přednášek, poznávání předsednických zemí, koncertů i soutěží to jsou v poslední době i venkovní hry.

V říjnu tohoto roku jsme byli osloveni Zastoupením Evropské komise v České republice, abychom vymysleli trasu městské hry společně s firmou Skryté příběhy¹⁾. Podmínkou bylo propojení Hradce Králové s Evropskou unií. Jen na vysvětlení: Skryté příběhy jsou populární venkovní hry, které provádějí celé rodiny po různých městech

Zdroj: Skryté příběhy, kreslíř Jakub Cenkl

¹⁾ <https://skrytepribehy.cz/>

a zajímavých místech naší vlasti pomocí mobilní aplikace. Na každé trase je několik zastavení, kde se zaposloucháte do příběhu vyprávěného historickou postavou, která je spojena s daným místem a právě řeší nějaký problém nebo obtížný záměr. Na jednotlivých zastaveních pomáháte této postavě tím, že řešíte drobné úkoly, a za to sbíráte body. Čím víc bodů máte, tím víc obsahu hry se vám otevírá. Tras je velké množství a každý měsíc přibývá další. V Hradci Králové však žádná dosud nebyla. Bylo nám proto ctí, že jsme se mohli podílet na vzniku té první. Nápadů bylo mnoho, ale nakonec zvítězila architektura a stavby, které byly opraveny díky evropským dotacím.

Po dlouhých přípravách a vyjednáváních vznikla královéhradecká trasa s názvem Salon republiky, kterou nás provází samotný starosta František Ulrich. Jak si ji můžete zahrát? Potřebujete chytrý telefon nebo dítě s tímto přístrojem. Pak si stáhnete aplikaci Skryté příběhy, zdarma na Google Play nebo iTunes. Zaregistrujete se do hry, čímž si vytvoříte účet pro svůj tým (rodinu, partu). Vyberete si hru Salon republiky a vydáte se na výlet. Samotná trasa začíná na Velkém náměstí, a protože necestujete jen místy, ale i časem, připravte se na to, že se ocitnete v roce 1893. Mladý František Ulrich potřebuje pomoci s řadou rozhodnutí, která ovlivní další vývoj města. Pokud mu pomůžete, vydáte se na cestu po architektonických skvostech Hradce Králové a dozvíte se mnoho zajímavostí. Hra končí u budovy Knihovny města Hradce Králové, ve které sídlí i naše informační středisko Europe Direct. A právě proto, že jsme se na přípravě trasy Salon republiky podíleli, můžeme vám prozradit, že vás v cíli čeká tajná schránka s malým pokladem. Tak neváhejte a vydejte se na cestu. Své zážitky z putování nám můžete napsat na ed@knihovnahk.cz.

Kontakt na autorku: landsmannova@knihovnahk.cz

Výstup z 3D tiskárny v Knihovně města Hradce Králové

Do čísla přispěli:

MgA. Zuzana Brychtová Horecká – Obecní knihovna ve Stanicích, **Mgr. Barbora Černoorská** – Obecní knihovna ve Stanicích, **Mgr. Barbora Čížinská** – Knihovna města Hradce Králové, **Mgr. Lenka Dostálová** – Moravská zemská knihovna v Brně, **Mgr. Iva Havlová** – Městská knihovna Kostelec nad Orlicí, **Mgr. Bohdana Hladíková** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Zdenka Hochmanová** – Knihovna města Hradce Králové, **Bc. Kateřina Hubertová** – Knihovna města Hradce Králové, **Petra Jahnová** – Třebechovické muzeum betlémů, **Mgr. Veronika Křepinská** – SVK v Hradci Králové, **Marie Magdaléna Landsmannová** – studentka žurnalistiky, **Mgr. Petra Landsmannová** – Knihovna města Hradce Králové, **Mgr. Iva Májková** – hlavní manažer projektu (MAP ORP Ostrava II), **Mgr. Michaela Prouzová** – Orlické Záhoří, **Mgr. Petra Řoutilová** – SVK v Hradci Králové, **Bc. Eva Semrádová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Eva Svobodová** – SVK v Hradci Králové, **Jaroslava Štěpánová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D.** – Univerzita Hradec Králové, **Lucie Vejvodová** – Obecní knihovna Nepolisy, **Mgr. Jaroslava Vydarená** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. et Bc. Jana Žárská** – Místní knihovna Černilov.

Královéhradecká
knihovnická
konference

KNIHOVNY PODPORUJÍ ČTENÁŘSTVÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Sborník Královéhradecké knihovnické konference, 23. listopadu 2021 / Hradec Králové

e-kniha

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové • Hradec Králové • 2022